

**RAPORA ÇAVDÊRIYÊ YA
BINPÊKIRINA MAFÊN
ZAROKAN A MEDYAYA
ÎNTERNETÊ YA
SALA 2021'AN**

RAPORA ÇAVDÊRIYÊ YA BINPÊKIRINA MAFÊN ZAROKAN A MEDYAYA ÎNTERNETÊ YA SALA 2021'AN

Ev rapor di çarçoveya “Bernameya Alîkariya Gel” de, bi piştgiriya Yekîtiya Ewrûpa hatiye amade kirin. Berpirsyariya naverokê bi temami girêdayî “Weqfa Alîkariya Mirovî û Koçê” ye. Nêrînên Yekîtiya Ewrûpa û Bernameya Alîkariya Gel nişan nade û nahebîne.

NAVEROK

PÊŞGOTIN

KURTEYA RÊVEBÎR

ENCAMÊN ME YÊN LI SER BINPÊKIRINA MAFAN

DESTPÊK

ARMANC Û METODOLOJÎ

NIRXANDINA LI SER BINPÊKIRINAN

DI NÛÇEYÊN BINPÊKIRINA MAFAN DE NEXUYABÛNA ZAROKÊN PENAXWAZ/PENABER/
KOÇBER

ENCAM

PÊVEK 1

PÊVÊK 2 NIMÎKÊN NÛÇEYAN

PÊVEK 3: NÛÇE NÛÇE

TABLO

Tablo 1: Belavkirina Bînpêkirina Mafên Zarokan li gorî mehan

Tablo 3: Temenê Zarokê mafê wan hatiye bînpêkirin

Tablo 4: Mafên Zarokan ên hatine bînpêkirin

Tablo 7: Mafên bînpêkirinên zarokên penaber/koçber/penaber

Tablo 1: Li gorî mehan berbelaviya îhlalkirinên mafên zarokan

Grafik 1: Berbelavbûna îhlalan li gorî bajaran

Tablo 2: Li gorî bajaran berbelavbûna îhlalkirina mafên zarokan (10 bajarên îhlal pir lê hati tespîtkirin)

Tablo 3: Temenê zaokan ji alî mafan ve hati îhlalakirin

Tablo 4: Mafên hati îhlalkirin ên zarokan

Tablo 5: Hejmara zarokan/îhlalkarê mafan

Tablo 6: Cûreyê îhlalê û li gorî kiryarên bûyerê berbelavkirina nûçeyan

Tablo 7: Mafên bînpêkirinên zarokên penaber/koçber/penaber

Tablo 9: Di Nûçeyê de Kîjan Mafên Zarokan Tê Bînpêkirin

GRAFİK

Grafik 1: Berbelavbûna îhlalan li gorî bajaran

Grafik 2: Cînsiyeta zarokên îhlalkirî

Grafik 3: Netewa/rewşa zarokên ku mafên wan hatine bînpêkirin

Grafik 4: Di nûçeyan de Bînpêkirina Mafan li ku ye?

PÊŞGOTIN

Rapora me ya ku em nûçeyên derbarê mafên zarokan de li gorî mafên ku di Peymana Mafên Zarokan (PMZ) a Neteweyên Yekbûyî (NY) de hatine garantîkirin û pîvanên navneteweyî/neteweyî yên ku divê werin şopandin dinirxînin; mixabin ev yek nişan dide ku di sala 2021ê de rewşa mafên zarokan nehatiye guhertin. Raporên ku em li gorî nûçeyên ku her sal di medyaya înternetê de cih digirin amade dikin, wêneyek ku tê de binpêkirin berdewam dikin û berpirsyar erkên xwe pêk naynin, radigihînin. Ji ber vê wêneyê em raporên xwe yên binpêkirina mafên zarokan wek "Raporên Reş" bi nav dikin.

Encamên daneyên çavdêriya me ya 2021; Ev nişan dide ku ger siyaseta û mekanîzmayên li ser mafên zarokan bînin avakirin, piraniya binpêkirinan dikarin bînin astengkirin. Lê belê tevî vê yekê jî em bi rewşeke wisa re rû bi rû ne ku di serî de meclîsên qanûndanînê, saziyên giştî yên pêwendîdar gavan navêjin. Weke Weqfa Koçberî û Alîkariya Mirovî (GIYAV) em armanc dikin ku bi raporên salane yên ku em amade dikin, binpêkirinan eşkere bikin û ji bo berpirsyaran tedbirên pêwîst bigirin û pêşî li binpêkirinan bigirin, zextê li raya giştî bikin.

Di çarçoveya lêkolîna şopandinê de, bi analîzkirina nûçeyên binpêkirina mafê jiyane, zewaca bi darê zorê, xwekuştina zarokan, zarokên di çarçoveya şerê çekdarî de jiyana xwe ji dest dane, me bal kişand ser tespîtkirina ka dewlet erkên xwe yên di derbarê mafên zarokan de bi cih tîne yan na. nakokî û zarokên ku îstîsmara zayendî li wan hatiye kirin. Encamên rapora me nişan dide ku divê em hemû bi taybetî dewlet ji bo rakirina tarîtiya ku zarok tê de dijîn û hêviyên xwe yên ji bo sîberojê biparêzin, bi lezîni bikevin nava tevgerê.

Em bi taybetî dewlet ji ber ku; Tirkiye ji sala 1995an û vir ve erkên xwe yên di PMZê de bi temamî pêk neaniye. Encamên raporê ev in ku Tirkiye bi erêkirina peymanê soz daye; Nişan dide ku ji bo parastina zarokan garantiyên qanûnî û îdarî yên pêwîst nade, mekanîzmayên bi bandor ava nake û mekanîzmayên heylî naxebitîne. Eşkere dike ku ew naxwaze bi têra xwe erkên civakî, çandî û aborî yên ku di Peymanê de hatine garantîkirin bi cih bîne.

Lêbelê, heke were pejirandin ku zarok ferdên serbixwe ne, mafên wan ên yekta ne û hemî siyaseta/pratikên giştî li gorî prensîba "Bêhtir berjewendîya Zarokan" hatine plansaz kirin, dê bikaribe binpêkirinan kêmtir bike. Ger ku kes, sazî û rêxistinên pêwendîdar, bi taybetî zarok, di hemû pêvajoyên têkildarî mafên zarokan de beşdar bibin û nêrîn û pêşniyarên wan li ber çavan bînin girtin, hêviya welat/cîhanek çêtir ji bo zarokan hêsantir dibe.

Em spasiya hevalên xwe yên hêja Ûlkû Doganay û Nejat Taştan dikin ku piştgirî dan vê lêkolîna şopandinê ya ku me bi piştgiriya Bernameya Yekitiya Ewropî ya Bibandor temam kir û ji hevkar û rêvebirên me yên ku barê sereke yê amadekirina raporê hildan ser milê xwe.

Lijneya Rêvebiriya Weqfa Koç û Alîkariya Mirovî

KURTEYA RÊVEBIR

Tirkiye di sala 1990î de peyman PMZ pesend kir, li ser xalên 17, 29 û 30, ku mafê zimanê zikmakî yê zarokên ku ji komên hindikayî û xwecihî ne, dihevine. Peyman ji sala 1995an vir ve ji bo Tirkiyê di meriyetê de ye. Zarokên peyman; mafên wan ên jiyane, pêşketin, parastin, beşdarbûn, mafên civakî û çandî, her weha azadiya derbirinê û rêxistinbûnê di nav de, garantî dike û erkan li ser dewletên alîgir ferz dike ku tedbîr û tedbîrên taybet ji bo zarokan çêbikin.

Weke GÎYAVê ji sala 2012an û vir ve em hewl didin bi şopandina nûçeyên li ser zarokan ên li ser medyaya înternetê, bînpêkirina mafan tespît bikin. Em daneyên lêkolîna xwe ya çavdêriyê radigihînin da ku biryarder û pîsporan seferber bikin da ku bînpêkirinan ji holê rakin û hişyariya gel zêde bikin. Li gorî daneyên lêkolîna me ya şopandinê ya sala 2021an, zarok di gihandina mafan de bi newekheviyê re rû bi rû dimînin û rastî bînpêkirinan tên.

Weke Weqfa Koçberî û Alîkariya Mirovî (GIYAV), em dîsa bi "Rapora Bînpêkirina Mafên Zarokan a Medyaya Înternetê ya 2021" ku ji sala 2012an û vir ve her sal diweşînin, li vir in. Mixabin tevî bînpêkirinên berfireh ên mafên zarokan jî, di sala 2021an de negirtina berpirsyaran jî derket holê. Ji ber vê yekê em wek Weqf ji raporên xwe re dibêjin "Raporên Reş". Em hêvîdar in ku sala 2022an bibe salek ku berpirsyar ji bo pêşgirtina li bînpêkirinan tedbîrên pêwîst bigirin û mafê zarokan neyê bînpêkirin.

Armanca me ya şopandinê û raporkirinê tenê ew e ku em bînpêkirinên mafên zarokan eşkere bikin û li ser bingeha daneyan ji bo parêzer û biryarderan rewşa mafên zarokan ragihînin. Em dizanin ku her tedbîrek li ser bingeha mafên zarokan, berpirsariyê li ser kes, rêxistinên sîvil û medyayê ferz dike, di serî de biryarder û xebatkar. Weke weqf em ê di çarçoveya vê berpirsariyê de parastina mafên zarokan bikin da ku welatekî baştir ji zarokan re ava bikin.

Me armanc kir ku çarçoveyek raporê ku balê dikişîne ser mafên ku li Tirkiyeyê herî zêde zarok tên bînpêkirin, çêbikin. Li gorî vê yekê me çavdêrî û raporên xwe di 2 beşên sereke de çêkirine. Gava ku beşa yekem ji bo temaşekirina 6 warên mafên jêrîn bi hîlbijartina di nav mafên di PMZ de tê veqetandin, beşa duyemîn li ser bingeha ku platformên nûçeyan û rojnameyên ku li ser înternetê weşanê dikin çawa bînpêkirin/bînpêkirinên di nûçeyên li ser van mafan de radigihînin, hatiye veqetandin. Di nûçeyê de, ziman û dimenên ku di nûçeyê de tên bikaranîn, dibin sedema bînpêkirinên nû yên mafan.

Kategoriyên mafên ku beşa yekem a raporê pêk tînin û em çavdêriyê dikin;

1. Pêşveçûn, zindîbûn û mafê jiyane yê zarok,
2. Mafê zarokan ku ji îstismara zayendî û îstismarê bê parastin.
3. Mafê zarokê ku ji îşkence, muameleya xerab, şidet û cezayê mirinê bê parastin.
4. Mafê zarokan ku ji xebat û îstismarkirina xeternak bê parastin.
5. Mafê zarokan ê perwerdeyê,

1- Di raporê de bi kurtî weke mafê jiyane hat bikaranîn.

6. Me nûçeyên li ser bûyer û rewşên ku dikarin wek bînpêkirina mafê ewlekariya şexsî, parastina yekparebûna laşî û derûnî bèn nîrxandin, tespît kirin û lêkolîn kirin.

Ji bo bînpêkirinên mafên zarokan ên ku di platformên nûçeyan û rojnameyên ku li ser înternetê weşana xwe dikin de, bi rêya 6 kategoriyan mafên ku li jor hatine rêzkirin, tesbît bikin me lêkolînek sînevîzyonê kir.

ENCAMÊN ME YÊN LI SER BİNPÊKIRINA MAFAN

Analîza naveroka kalîte ya ku me di sala 2021an de li ser 715 malper û platformên nûçeyan ên ku li ser înternetê weşana xwe dikin, di çarçoveya lêkolîna şopandinê de di derbarê 6 kategoriyan mafan de pêk anîbû, derket holê ku di bûyerên ku mijara wan de bûn de bi giştî 1325 bînpêkirinên mafên zarokan pêk hatine. nûçe. Dabeşkirina bînpêkirinên mafên zarokan li gorî mehan nîşan da ku di hejmara zarokên ku li gorî demsal an jî hin mehên salê de hatine bînpêkirin cudahiyeke girîng tune (li Tablo 1 binêre).

Tablo 1: Belavkirina Bînpêkirina Mafên Zarokan li gorî mehan

Meh	Hejmara Nûçeyan	Hejmara Zarokên Mafên Wan Hatine Bînpêkirin	Rêje %
RÊBENDAN	35	127	9, 58
REŞEMÎ	41	97	7, 32
ADAR	63	90	6, 79
AVRÊL	60	82	6, 19
GULAN	62	108	8, 15
PÛŞPER	72	96	7, 25
TÎRMEH	68	109	8, 23
GELAWÊJ	65	125	9, 43
REZBER	55	90	6, 79
KEWÇÊR	53	126	9, 51
SERMAWEZ	58	149	11, 25
BERFANBAR	83	126	9, 51
HEMÎ	715	1325	100, 00

2- Di raporê de bi kurtasi wek mafê ewlekari û yekparebûna şexsî hat bikaranîn.

Di nûçeyê de têkildarî zayenda nivê van zarokan (% 47) agahî nehatin bidestxistin. Ji zarokên ku agahiyên zayenda wan di nûçeyê de cih digirin, %31 kur û %22 jî keç in.

Tablo 3: Temenê Zarokê mafê wan hatiye bînpêkirin

Temen	Hejmara Zarokan	%
0-2	67	5, 06
3-6	197	14, 87
7-14	366	27, 62
15-18	182	13, 74
Nayê Zanîn	513	38, 72
Hemî	1325	100, 00

Tablo 4: Mafên Zarokan ên hatine bînpêkirin³

Mafê Hatiye Îhlalkirin	HEJMARA NÛÇEYAN	HEJMARA NÛÇEYAN %	HEJAMAR ZAROKAN	HEJAMAR ZAROKAN %
Mafê Jiyane	378	51, 57	517	37, 30
Mafê parastinê li dijî îstismara zayendî	92	12, 55	166	11, 98
Mafê parastinê li hember îşkence, mua-meleya xerab, tundî, cezayê îdamê	5	0, 68	7	0, 51
Mafê parastina ji karê xeternak û îstismara aborî	24	3, 27	167	12, 05
Mafê Perwerdehiyê	16	2, 18	200	14, 43
Mafê ewlekarî û yekitiya kesane	218	29, 74	329	23, 74
HEMÎ	733	100	1386	100

Di tabloya 4. de tê dîtin ku di rojê nûçeyên medyaya înternetê ya li ser bînpêkirina mafên zarokan de, bînpêkirinên wek mirin, birîndarkirin, îstismara zayendî ku bala xwendevanan bikişîne û rê dide vegotinên hestiyar û dramatîzekirî derdikeve pêş. Li gorî vê yekê, zêdeyî nivê nûçeyên ku di analîzê de cih girtine, li ser bînpêkirina mafê jiyane ya zarokan in. Di van nûçeyan de hat diyarkirin ku 513 zarok hatine bînpêkirin. Di nûçeyan de jî %30ê tê gotin ku zarok jî ber bînpêkirinê birîndar dibin, rastî şîdetê tîn û hwd. Bînpêkirina mafê ewlekariya şexsî û yekparebûna jî ber bûyeran e. Bûyerên li ser bînpêkirina mafê parastina zarokan li dijî îstismara zayendî jî %13ê nûçeyan pêk tînin. Ji aliyekî din ve, mafê zarokan ku jî karê metirsîdar û îstismarkirina aborî bê parastinê û mafê perwerdehiyê, ku rê nade naverok û dîmenên hestiyar,

3- Di heman nûçeyê de jî rewşên ku di heman nûçeyê de zêdetirî yek bînpêkirina mafan heye, dihevine.

dramatîk ên ku bala xwendevanan bikişîne û bibe sedema mayîna wan. rûpel ji bo demeke dirêjtir e, lê em dikarin bi hêsani agahiyên ku gelek zarok rastî binpêkirina mafan tên ji çavkaniyên vekirî bişopînin, binpêkirina mafan di van waran de nikare bikeve rojeva medyayê.

Dema ku sûcdarên binpêkirina mafan ên di 715 nûçeyên ku di lêkolînê de cih girtine tên lêkolînkirin, dê û bav herî zêde derdikevin pêş. Di bûyera ku 505 zarok (%36) hatin binpêkirin de, yek ji kiryanan dê û bavên zarokan bûn. Dîsa di binpêkirina mafên 380 zarokan de (%27) rêveberiyên gîştî û rêveberiyên herêmî yek ji sûcdaran xuya dike. Di nav binpêkirinan de rêjeya mirin an jî birîndarbûna ji ber xemsariya ajokarên wesayîtan jî balê dikişîne. Hat diyarkirin ku ji sedî 15ê binpêkirinên mafan ên ji aliyê zarokan ve tên kirin ajokarên wesayîtan in. Li gorî daneyên me, binpêkirinên li dijî 7 zarokan ji aliyê hêzên ewlekariyê ve hatine kirin.

Di analîza 715 nûçeyên ku me tê de binpêkirina mafên zarokan dît, derket holê ku ji zarokên ku hatine binpêkirin 170 jê penaber an jî koçber in. Ji zarokên penaber û koçberên ku mafên wan hatine binpêkirin, 25 keç û 35 jî kur in. Di nûçeyê de der barê zayenda 109 zarokan de agahî nehat girtin. Hate dîtin ku zêdetirî nîvê zarokên penaber û koçber (89 zarok) ku rastî binpêkirina mafan tên, mafê wan ê parastinê ji karê xeternak û îstismara aborî heye. Li gorî daneyên ku di nûçeyê de cih girtine, di sala 2021an de mafê jiyane yê nêzî çarveka zarokên penaber û koçber û mafê ewlekarî û yekparebûna ji sedî 22ê wan hatiye binpêkirin. Eleqeya medyayê ji bûyerên ku di encama mirin û birîndarbûna zarokên penaber û koçber de çêdibin, ji giraniya wan li ser naveroka nûçeyan e ku dê bala xwendevanan bi dramatîzekirina wan bikişîne û ne bi binpêkirina mafên wan. Nûçeyên ku em dikarin binpêkirina mafan der barê zarokên penaber de tespît bikin bi giranî li ser xizani, şewat û hwd. dibe sedema mirin an birîndarbûnê.

Tablo 7. Mafên binpêkirinên zarokên penaber/koçber/penaber

Mafên hatine îhlalkirin	Hejmara Zarokan	%
Mafê Jiyane	40	23, 53
Mafê parastinê li dijî îstismara zayendi	4	2, 35
Mafê parastina ji karê xeternak û îstismara aborî	89	52, 35
Mafê ewlekarî û yekitiya kesane	37	21, 76
HEMÎ	170	100

4- <https://www.gazeteduvar.com.tr/urfada-mahalle-arasinda-dolasan-zirhli-arac-5-yasindaki-cocugu-ezdi-haber-1539076>
<https://www.karar.com/guncel-haberler/yalovada-cocuga-polis-siddeti-dur-iharina-uyumayan-lisellileri-20-dakika-1640115>

5- Li Esenyurtê xizani ji mala ku 4 zarokên Sûriyeyî lê mirin derket. Derket holê ku malbatê ji ber ku nikarin fatureya gaza xwezayî bidin sobeya ceşyanê bi kar anîne û ji ber vê yekê şewat derketiye. <https://www.evrensel.net/haber/4501474-multeci-cocuk-oldu-dogal-gazi-odeyemediklери-icin-elektrikli-soba-kullanmislar>

Zarokê karker ê 13 salî yê Sûriyeyî U. K ku li Mêrsînê di makîneya pakkirina citrûsê de hatibû girtin jiyana xwe ji dest da.

<https://www.gazeteduvar.com.tr/paketleme-makinesine-kapilan-13-yasindaki-cocuk-iscu-oldu-haber-1542116>

Di çarçoveya lêkolîna me de, têkildarî şopandin û analîzkirina bînpêkirinên mafên zarokan bi rêya nûçeyên di beşa duyemîn a raporê de;

- Berpirsiyariya civakî ya medyayê ku bînpêkirinan di warên wek mafên mirovan de eşkere bike û bînpêkirinên nû neafirîne duyemîn e, ji ber ku ew bi piranî rêxistinên ku ji bo armancên bazirganî û li ser eksena têkiliyên xwe yên pêkhatî tevdigerin.
- Yek ji mijarên ku herî zêde di nûçeyê de di çarçoveya lêpirsînê de tê dîtin ew e ku agahî hene ku nasnameya zarokê bi awayekî ku rê dide naskirina zarokê ku hatiye bînpêkirin, û ev maf ji holê radike. Ji bîr kirin û nepeniya jiyana taybet.
- Di nûçeyên derbarê îstismara zayendî ya li ser zarokan de, ji ber sedemên wekî ziman, wêne, an jî eşkerekirina nasnameya zarokê careke din bînpêkirina mafan tê dîtin.
- Di nûçeyê de li pişt vegotina nûçeyên dramatîk, zimanekî nûçeyan ku îstismara ku ji aliyê zarok ve hatiye kirin veşêre, tê bikaranîn.
- Me destnîşan kir ku zimanekî ku zarok weke berpirsê bînpêkirina mafên ku zarok pê re rû bi rû maye tê bikaranîn.

Di encama lêkolîna çavdêriyê de, tê pêşniyar kirin ku di warên jêrîn de gavên berbiçav werin avêtin, ku li ber çavan hatine girtin:

- Pêdivî ye ku hemî zarok ji mafên di Peymana Mafên Zarokan a Neteweyên Yekbûyî (PMZNY) de wekhev sûd werbigirin û şert û mercên ku dibin sedema cudakariyê ji holê rakin. Ji bo vê jî divê tedbîrên curbecur û mekanîzmayên bi bandor bînin avakirin.
- Divê dewlet li hemberî her cure îstismar û muameleya xerab tedbîrên pêwîst ên hiqûqî, îdarî, civakî û perwerdeyî bigire.
- Pêwîst e ji bo parastina zarokan tedbîr û polîtîkayên bi bandor bînin pêşxistin, li gel prensîba bîngehîn a qedexekirina karkirina zarokan.
- Ji bo pêşî li bînpêkirina mafan bê girtin divê polîtîkayên dewletê bînin pêşxistin û li gorî temen û pêşketina zarokan bi beşdariya zarokan bernameyên bînin avakirin.
- Lêkolînên li ser bîngeha pêşlêgirtinê divê bi hevkarîya rêxistinên nehişkumî re bêne kirin.
- Divê nûçe bi têgihîştin û hişyariya mafên zarokan û zarokatiyê bê amadekirin, di têgihîştina siyasî û civakî de hêza organ û aktorên medyayê li ber çavan bê girtin.
- Hevkarîya organên medyayê û aktor û rêxistinên ku di warê mafên zarokan de dixebitin bêne kirin.

DESTPÊK

Turkiyê PMZ yê (Peymana Mafê Zarokan) di sala 1990 de, bi îhtiraz li hemberî li xalên 17. 29. û 30. (wan xalan mafên perwerdehiya zaroyên kêmar û komên niştecihî dihewand) herê kir. Peyman ji alî Turkiyê ve ji sala 1995 heya niha di merîyetê de ye. Peyman bo zarokan bi tevî mafên wekî jîyan, geşedan, parastin, tevlibûn, mafên çandî û civakî pê re jî mafê derbirîn û birêxistinbûnê jî teqez dike û peywiran li dewletên alîgir digire da tevdir û tevdirgirîyan pêk bînin.

Wekî WKAÎ (Weqfa Koçberî û Alîkariya Însanî) , ji sala 2012 heya niha li ser medya înternetê bi serûbinkirina nûçeyên di derheqê zarokan de hewla me ew e, em îhlalan tespît bikin. Em daneyên xebatên xwe ên şopîneriyê ji bo qerargir, îcrakar bi tevger bin da ku îhlalan ji holê rabikin, raya giştî bi hesasiyet be, bi wê armancê em dikin rapor.

Li gorî daneyên me ên xebatên şopîneriyê bo sala 2021 î zarok di mijara xwe bigihînin mafan de, bi newekheviyê re rûbirû ne û tene îhlalkirin. Otorîteyên kamûyê hê jî, ne xwedî wê riwangeyê ne zarok takekesên civakê ên xwedî mafên wekhev in!

Ew riwange û nêzikahî zimanê siyasetmedaran, organên medyayê, rojnamevanan û di jiyana rojane de kesên berpîrsiyariya wan bo zarokan heye kifş dike.

Encama wê nêzika hiya riwangeya deshilat a ku dertê pêş me ew e, zarok di ti mijarî de xwe wekî kirde nabînin. Ew riwange ji wê rastîyê dûr e, zarok di nihêrîna li mafê mirovan de “nîşanek”ek (gösterge) muhîm in.

Berevajî vê, ji wê riwangeya ku zarokan kêmar û lawaz dibîne, li parastina mezinan dihêle ji wê ye zarok ji bo wekî takekesên azad, wekhev, tevî jiyana civakî bibin, potansiyela xwe pêş ve bibin, qerarên derheq wan de tene girtin ji heqê tevî wan qeraran bibin, mehrûm tene hiştin. Ew rewş bo her îstîsmar û îhmalê dibe hîm û zemîn. Ew eger hê li hemberî me ye ku sererastkirinên hiqûqî werin kirin da zarok tevî jiyana civakî û pêvajoyên qerargirtinê bibin, bi guherîna wê riwangeyê re zarok wekî kirdeyên heq werin nasîn.

Ji ber wê sebebê ye ku wekî WKAÎ em bi wê armancê ne li hemberî îhlalên derheq mafên zarokan de bi xwespartina daneyan re, bi armanca parastineke bi hêz were kirin, li ser nûçeyên li medyaya înternetê em ê her rapor kin.

Di mijara mafên zarokan de, bo şopandina hevsaziya li Standardên Mafê Mirovan Ên Navneteweyî em di nav karwanîyê de ne. Bi vê rapora ku me bi destega bernameya Yekitiya Ewropayê amade kirîye, zarokên me xwe gihandîye wan, îhlalên li heqên wan hatine kirin, daneyên wan îhlalan û medyayê ew îhlal çawa girtine dest, derheq wê de, em nixandina xwe bi we re par ve dikin.

ARMANC Û METODOLOJÎ

Tekane armanca şopandina me û xebata raporkirinê ew e îhlalên mafê zarokan her li ber çavan bimînin, ji bo kesên qerargir û parêzvan em karibin rewşa derbarê mafên zarokan de, li ser zemîna daneyan bînin meydanê. Em haydar in tespîtkirina her rewşa li ser tewereya (eksen) mafên zarokan peywirê di serî de li qerargir û îcrakaran li takekes, rêxistinê sîvîl ên civakî û li medyayê bar dike. Wekî weqf, di çarçoveya vê berpirsiyariya me de ji bo, seva zarokan welatek bêhtir xweş were avakirin em ê her û her mafên zarokan biparêzin.

Di xebatên me ên raporkirinê de me ew maf esas girtin ku di PMZ an de hatiye destnîşankirin ku bêyî ferqa nîjad, dîn, reng, ziman, eslê etnikî, cinsiyet, tercîhên cinsî, fikrên sîyasî, bawerî, mezheb hwd. li ber çav were girtin, gerek hemî zarok karibin jê sûd werbigirin.

Lêbelê wekî xebatên bi vî rengî ev xebat jî hin çarçoveyên bi sînor dihewîne. Ew bisînorbûn pêşî, ji ber ku xebata şopandinê li ser medya înternetê tê kirin, ne mimkun e hemî rewşên derheq mafên zarokan de bihewîne. Nûçeyên em gihastinê me hewl da em wan nûçeyan bi çavkaniyên cuda piştrast bikin. Lêbelê li hêlekê ji bo piştrastkirinên li qadê em bes ne xwedî alav û çavkaniyên ji însan pêk tînin xwedî wan derfetan in, li hêla din jî bo berawirdkirinan, li ber dest daneyên ji îstatîstîkên li ser tewerên rojane nîn in, ji ber wê, rapora me bi wê rastiyê ve bi sînor e ku çavkaniyên me platformên nûçeyan ên li ser medya înternetê diweşin ew çavkanînin û îhlal û agahiyên em ji rojnameyan bi dest dixin ew in. Em vê bi taybetî bi awayê binxêzkirî destnîşan dikin. Bi gotinek din, ji ber ku dewlet di derheqê zarokan de li ser tewera heqan daneyan nade hev, rapora me bi wê çarçoveyê bi sînor e ku profesyonelên qada medyayê çî bo nûçeyan ji alî wan ve wekî nîrx hatibin dîtin, daneyên me bi wê sînor mane. Ji ber wê, em bi xebatên dema borî ên şopandinê û bi encamên wan re bi ser rê ketin, me ew armanca da pêş xwe çarçoveyek raporkirinê çêbikin ku em wan mafan têxin navendê ku ew maf bin li Tûrkiyê zarok herî zêde di wan mafan de bi îhlalan re rûbirû mane û me di nav mafên ku di PMZ an de cî girtine jê hin bijartin, em di warê 6 heqan de bûn şopîner, ew jî ev in:

- Geşedana zarok, mayîna li jîyanê û mafê jîyanê ,
- Mafê zarokan ê parastinê ê li hemebrî îstîsmarên cinsî û kedxwariyê,
- Mafê parastinê ê li hemebrî êşkence, miemeleyên xirab, tundî û cezayê mirinê,
- Mafê parastinê ê li hemebrî îşên bi talûke û kedxwariyê,
- Mafê zarok ê derhew perwerdehiyê de,
- Mafê parastina ewlehiya kes, yekparîbûna bedenê, yekparîbûna ruh, rewş û bûyerên wekî îhlal werin dîtin û nîrxandin me ew nûçe tespît kirin û lîxebitîn.

Li jor bisinorkirina me a li ser 6 kategoriyên maf, di maweyên sala 2021 an de, rojname û platformên nûçeyan ên qada înternetê diweşin hewla li îhlalên mafên zarokan werin tespîtîkirin me lêgerînên bi hûrbînî kirin. Bi hevzemanî, di nûçeyên rojname û platformên nûçeyan de nûçeyên bi mafan re eleqedar, me bal dayê ji îhlalan nûçe çawa hatine amadekirin, wexta bûne nûçe bûne sebebên îhlalên nû an na û derbarê zimanê ku di nûçeyan de hatiye bikarîn me lêkolîn û lêhûrbûnên cuda kirin.

Ev nirxandin, bi rêya lêhûrbûna li medyayê, wexta daneyên hatî bidestxistin li wan lêhûrbûn diqewimî nûçeyên bo berhevkirina daneyên me dibûn esas, hewl hat dayîn têkiliya wan a bi "berjewendiyên bilind ên zarokan" re bibe armanc. Bi taybetî, di medyayê de nûçeyên derheq îhlalên mafên zarokan de, tespîtîkirina îhlalê, wekî pirsgirêk destnîşankirina wê û bo telafiyê û jîholê rakirinê, bi riwangeyek li ser hîmê maf, li ser rêya pêdiviya bi wê riwangeyê, nûçeyên ku îhlalên mafên zarokan bûne mijar, bi rêya nûçegihaniyê îhlalêk nû a mafan qewimiye an na, em lê difikirin muhîmbûna wê ji gerek neyê ji bîr kirin û ew rewş wekî pirsgirêk were dîtin.

Di kitêba bi navê "Pirtûka Nûçegihaniyê ya ku Zarok di Navendê da ne" de çawa ku cî digire; "Medyaya ku ne li kêlek zarokan, zarokan wekî takekes nabîne, zarokan dike halê bireseran, li jiyana wan a taybet hurmet nagire, agahiyên kesane bêperwa diweşîne, cî nande dengê wan, cudahiyê dixe navberê, zarokan hew wekî kesên mihtacê parastinê dibîne, wan wekî kesên bêhêz rê dide Peymana Mafên Zarokan a Neteweyên Yekbûyî ku Turkîye ji alîgir e bi wî awayî tê îhlal kirin. Halbukî gerek medyaya ku mafên zarokan li mişraqê ne divê mimkun" be.

Di nûçeyê de tunebûna riwangeya bi hîmê bi maf, îfşakirina nasnameya zarok, wekî hedef nîşandayîn, tawanbarkirin, parastina feêl/veşartin, bikaranîna zimanek ku zarok mexdûr û reben nîşan dide, pornografîkirina îstîsmarê û tundîya li zarok hatî kirin, wekî wan ku rê dide îhlalên mafan ên nû, ji wê sebebê ew xebatek berfireh û cuda, wekî pirsgirêk û peywirek li pêş me ye sekinîye.

Di vê raporê de, ji encamên li lêhûrbûna li medyayê bo îhlalên maf ên zarokan ku ketine medyayê em bi rê ketine şiklê ku medya çawa mafên zarokan digire dest b pirsgirêkirina wî şiklî re, bo xebatek bêhtir berfireh bibe hîm em li vir hewl didin hin daneyan li be rçav raxin û bo gengêşyan bikin mijar.

Wexta me xebata xwe a şopandinê pêk dianî bi halê di PMZ an d ehatiye sazîkirin me takekesên bi temen ên 0-18 zarok hesabandin. Îhlalên di rapora li ber destê we de bûne mijar, zemanê di navbera 01. 01. 2021 û 31. 12. 2021 de di hewîne û xwe dispêra daneyên medyaya li serînternetê û medya gelemperî ku me bi lêhûrbînî jê dane hev. Di pêvajoya şopandinê d eme hewl da îhlalên ku li zarokan ahtî kirin ên ketine medya înternetê em gişkan tespît bikin. Lêbelê di nav salekê de ji bo em xwe bigihînin naverokên di medya niştechî de cî girtine zehmetiyên cuda derketin pêşberî me, ji bo gîhaştina hin nûçeyan bend û sînor hatibûn dabîn an ji ew nûçe ji weşanê

6- Di raporê de bi kurtasî wek mafê jiyane hat bikaranîn.

hatibûn derxistin ji ber sedemên bi vî rengî em nikairn bêjin bê ka me xwe gihandiye hemî îhlalên li rojname û li platformên nûçegihaniyê. Li hêla din platformên nûçegihaniyê ên li ser înternetê weşanê dikin an jî rojnameyên bi awayê li ser xetê li derdorê naverokan belav dikin, gihaştina wan a çavkaniyên nûçeyan, ji polîtîkayên xebatkaran û ji tercîhên li pêşgirtina hin rojevan ji sebebên wekî wê, navendên wan ên rêveberiyê yên li bajarên mezin ên wek Stembol, Enqere, Îzmîr bûyerên diqewimin li gorî medya niştecihî bêhtir dixin rûpelên xwe jî, lêhûrbûnên me ên di sala 2021 an de gerek were qebûl kirin ku hemî îhlalên ku li zarokan hatî kirin venahewîne.

Di sa cudahiya di navbera nushayên rojnameyan ên çapkirî û nushayên li ser xetê û pê re jî rojnameyên çapkirî ên niştecihî ji ber ku derî şopandinê ne ew jî nişan dide ku di ti rewşê de îhlalên mafan bi daneyên di vê raporê de ne bi sînorkirî ne. Tevî vê, armanca esas a vê xebata şopîneriyê, qasî ku mimkun bû hewl hat dayin xwe bigihînin daneyên gelek îhlalan û şopîneriyek bi mişraba li maf were kirin.

Nûçeyên derheqê îhlalên mafên zarokan de ên di 82 platformên nûçeyan û rojnameyan de hatine weşandin ên li sîteyên wan weşanan li ser peyvên kilîdî, bi motoralêgerî a Googelê hatin tespît kirin.

Lêgerîn û lêhûrbûn, li ser peyvên kilîdî ên wekî, "zarok; zarokên miltecî; keçîka sûriyeyî; lawkê sûriyeyî; bebga sûriyeyî; keçîka miltecî; zilamê miltecî; kurkê miltecî; bebega miltecî; dibistan; dibistan-zarok; şagirtê mêr; şagirta keç; şagirtin negihîştîye perwerdehiyê; EBA; perwerdehiya ji dûr ve; zarokên hatî strakirin" hatin kirin.

Pêvajoya şopandinê çî nûçeyên ew peyv tê de hebûn tespît kirina wan, pêşxwendina nûçeyan, tespît kirina nûçeyên eleqa wan bi 6 mafan hebû, kodkirina aqahiyên di nûçeyan d ecîgirtî û analîzkirina wan, pêvajoya bi wî qewimî.

Di kifşkirina nûçeyên boy lêhûrbûnê dibin mijar, armanca me a esas jî bo em bigihîjin daneyên zêde ên derheq îhlalên mafên zarokan d eên di sala 2021 î de bi taybetî me hewl da em xwe li muhîmbûna waqe û bûyeran bigirin. Di wê rewşa ku bûyerekê di gelek malperên nûçeyan de an jî li platforman cî digirt me nûçeya herî bi kitûmat bijart. Wexta me di nûçeyekê de be sagahî nedît an jî em li ratsiya bûyerê ketin şîkê me awayê heman bûyerê ên di malperên cuda de da ber hev da em xwe bigihînin rastiyê. Ji ber ku armanca me tespît kirina îhlalan bû, mînak, nûçeyên di çarçoveyek gelemperî de nêzikahî lê pirsgerêkên zarokan kiribûn, rasterast hejmara zarokan nekîfş bû me ew nûçe derî lêkolînan hiştin.

Nûçeyên di hewîneriya lêkolînê de hatin tespît kirin me li ser teknîka analîza çawaniya naverokê ew dan ber lêhûrbûnê. Di pêvajoya analîzkirina nûçeyan de, di encama atolyeyên ku me bi hevalên xwe ên pispor re avakiribûn, me formek amade kir ku 18 pirsan pêk dihatku navê formê, "Forma kodkirina tespîten îhlalkirina mafên zarokan" e.

7- https://bianet.org/files/static/bia_kitaplar/Cocuk_Odakli_Habercilik_Elkitabı.pdf

Di formun pirsiyaran de di beşa yekem de malperên nûçe tê de hatî weşandin, dîroka nûçeyê, sernavê nûçeyê, kurtiya nûçeyê di bin sernavên wekî wan sernavan de derbarê nûçeyên ku me bo lêkolînê tevî wan kirine, ji bo derfetê bide nirxandinên gelemperî pirsên destpêkê cî girtin. Pirsên wekî hejmara zarokên di nûçeya îhlalê de bûye mijar, cinsiyeta zarok, nijad, cîyê bûyer lê qewimîye, tespîta kiryarê bûyerê/îhlalê pirsên li ser wan li pirsên berê zêde bûn. Ji derî wê, bûyera ku bo nûçeyê bûye mijar kîjan mafên zarok hatine îhlalkirin, bi du pirsên esas ku derfet didan pirkodkirinê di sala 2021 herî zêde kîjan maf, di kîjan mijarê de hatiye îhlalkirin me hewl da em tespît bikin. Bi bersivên ji boy wan pirsan dihat dayîn me kir armanc em berawirdkirinekê di navbera cinsiyeta zarokan, temen, nijad wekî daneyên demografîk û cûreyê îhlala jiyane de bikin. Bo analîza nûçeyan, awayê pêşkêşkirina nûçeyê, zimanê di nûçeyê de hatî bikaranîn, sernavê nûçeyê, metna nûçeyê û dimênên hatî bikaranîn derbarê zarokên ji alî mafan ve hatine îhlalkirin de ka îhlalên nû qewimîne an na me ew girt dest. Ji bo vê bi rêya nûçeyê ka îhlalên maf qewimîne an na bi rêya nûçeyê îhlalên maf çawa hatine kirin bo wê me pirs amade kirin da em akribin tespît bikin.

Li pey pêşnirxandinê 715 nûçeyên lê lêkolîn werin kirin ku qerar hatibû girtin li ser daneyên senifandî hatin kodkirin. Li pey kodkirinê, hemî dane ji alî ekîba WKAÎ û pisporan ve ji nû ve di ber çav re hatin derbas kirin û bi bikaranîna bernameya îstatîstîkê a SPSS ê frekans û analîzên çeprast hatin pê.

Bi wî awayî, di kategoriya 6 mafên hatî kifşkirin de, derbarê îhlalên mafan de ên zarok jiyane em gîhaştin 715 nûçeyan. Di wan nûçeyan de me tespît kir ku bi tevahî 1325 zarok bi îhlalkirina mafan re rûbirû mane.

DANEYÊN GIŞTÎ YÊN LI SER BINPÊKIRINA MAFÊN ZAROKAN

Di xebatên sala 2021 î de 715 nûçeyên li ser înternetê û li platformên nûçegihaniyê hatine weşandin, bi hewîneriya xebatên şopandina di derbarê kategoriya 6 mafên hatî kifşkirin de, derbarê îhlalên mafan de ên zarok jiyane bi abalîzên çawaniyê esas digirtin derxist meydanê ku 1325 zarok hatin eîhlalkirin. Îhlalên maf ên zarok jiyane li gorî berbelavkiirna li mehan, derxist meydanê ku îhlalkirina mafan li gorî demsalan an jî li gorî hin mehan ferqên bi mehne nahewîne. (bnr. Tablo 1).

8- Ji bo listeya rojname û platformên nûçeyan ên ku me dît ku di encama sînevîzyonê de li ser binpêkirina mafên zarokan nûçe diweşînin, li beşa PÊVEKÊ ya raporê binêrin.

9- Ji bo forma kodkirinê bnr. li PÊVEKAN

Tablo 1: Li gorî mehan berbelaviya îhlalkirinên mafên zarokan

Meh	Hejmara Nûçeyan	Îhlalden Etkilenen Çocuk Sayısı	Oran%
RÊBENDAN	35	127	9, 58
SIBAT	41	97	7, 32
ADAR	63	90	6, 79
NÎSAN	60	82	6, 19
GULAN	62	108	8, 15
PÛŞPER	72	96	7, 25
TÎRMEH	68	109	8, 23
GELAWÊJ	65	125	9, 43
ÎLON	55	90	6, 79
KEWÇÊR	53	126	9, 51
MIJDAR	58	149	11, 25
BERFANBAR	83	126	9, 51
HEMÎ	715	1325	100, 00

Daneyên li ber destê me, di mehên dibistan vedibin an jî têne girtin, di demsalên zarok li mal, li cîyê kar, li zeviyê wekî hêza kar têne xebitandin di wan demsalan de bi awayek bi mehne nehat dîtin bê zarok zêde îhlalkirina mafan jîyan e. Tevî vê, di mehên kewçêr-sibatê de ku zarok li cîyên girtî ên wekî mal û li dibistanê ne li gorî mehên din ên salê dikare were gotin (%40) îhlala mafan zêde hatîye jîyan. Bi taybetî di mehên sar ên zivistanê de, li xaneyên feqîr ji ber bikaranîna alavên germkirinê ên ne ewle de ji sedema qezayên têne jîyîn hatî tespît kirin di bûyerên birîndarî û mirinê de zêdebûn çêbûye. Di mekanên sergirtî de îstîsmarên zarok jîyane, di nûçeyên derheq tacîz û tundîyê de jî hat dîtin di wan mehan de zêdebûn heyê. Di mehên havînê de li tevahiyê welêt bi germbûna hewayê re zarok ji boy hênkayiyê cîyên ewlehî bes lê nîn e ên wekî gol, bendav, coho dikevin avê birîndarî û mirin qewimîne. Bi wî şiklî, ji be rihmalê zarok ji cîyên wekî şaneşîn, balkon, terasan de ketine an brîndar bûne an jî jiyaan xwe ji dest dane, ew bûyer jî di wan mehan de zêde dibin.¹⁰

Grafik 1: Berbelavbûna îhlalan li gorî bajaran

Tablo 2: Li gorî bajaran berbelavbûna îhlalkirina mafên zarokan (10 bajarên îhlal pir lê hatî tespîtîkirin)

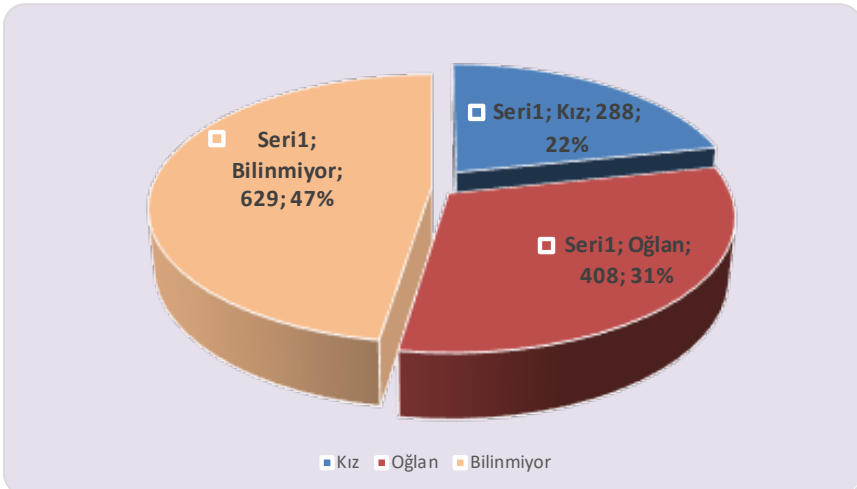
BAJAR	Hejmara nûçeyan	Hejmara zarokan	% (hejmara zarokan)
ADANA	45	58	4, 38
ENQERE	27	41	3, 09
ANTALYA	31	44	3, 32
AMED	25	45	3, 40
ESKİŞEHİR	10	80	6, 04
DÎLOK	32	51	3, 85
STEMBOL	115	278	20, 98
ÎZMİR	32	60	4, 53
MÊRDÎN	9	59	4, 45
RUHA	25	47	3, 55
TOPLAM	351	763	57, 58

10- "Zarokê ketiye qanala avdanê jiyaan xwe ji dest da.", Li Osmanîyeyê sê zarokên ketine hewza vemirandina şewatê a bi îaidî Gerinendeyîya Karberîya Daristanê jê du heb fetişin. ", Li trabzonê bûyerek tirsna!Zarokê neh salî ên ji çavan we kêlaş ji terasê ket jiyaan xwe ji dest da. "

Li gorî daneyên me (tablo 2) zarokên pêrgî îhlalên mafan hatî jê ji sedî 21 (278) li Stembolê, %58 (763) jî di deh bajarên di tabloyê de cî girtî li wir hatine jîyîn. Wekî me li jor derbiribû, organên medyayê ên di asta neteweyî de weşanê dikin ji ber ku bi piranî navenda nûçeyên wan li Stembolê ye an jî nûçegihan û xebatkarên ajansên ku bo wê medyayê dibin mecra ew nûçegihan û xebatkar li Stembol, Enqere, Îzmir, Edene, Antalya; Dîlok li bajarên wekî wan dimînin lewre bûyerên li wan navendan tèn diqewimin bêhtir di rojname û malperên nûçeyan de cî dibînin. Di kifşkirina rojeva nûçeyan de medya înternetê, bêhtir bala gelek xwendevan wê bikişîne, xwendevan bêhtir di rûpelê de dimîne, pêşî bûyer û mijarên wisa têne weşandin, li wan bajaran pîrbûna şênîyan dibe sebeb bûyerên cereyan dikin rê dide ew bi rihefî bikevin rojeva nûçeyan. Di tabloyê de zarokên îhlalên mafan jîyane ên hatine tespîtîkirin li gorî bajaran berbelavbûna wan bûyeran deh bajarên herî zêde bûyer lê qewimîne cî girtine. Lê tablo cî dide hejmara bûyeran jî ku li wan bajaran di nûçeyan de bûne mijar ku çerçawa herî zêde îhlal jî li ew bajaran hatibûn dîtin. Ku bûyerên bûne mijara nûçeyan li balê be, ji nûçeyan jê kêmzêde jî sedî 29 li Stembol, Enqere, Îzmir bûyerên îhlalan ên hatî jîyîn tê dîtin ew bûne mijar. Tevî vê, bûyerên derheq îhlalêde ku li cîyê giraniya şênî lê ye ku nûçe lê zêde tèn dîtin, baajrên giraniya şênîyan lê kême nayê wê mehnê ku zaok kêmtir pêrgî îhlalên mafan tèn. Lêkolîn beşên medyayê ên di pîvaniya niştêcihîde weşanê dikin bihewîn eji hejmara nûçegihanan û qenalên gihaştina nûçeyan ku li van mecrayan kême in û kême nûçe tèn weşandin, ji sebeba têkiliyên niştêcihî û toran hinek îstîsmar û bûyerên îhlalan ku hîç li medyayê cî nabînin, û ji ber ku medya niştêcihî a li bajarên piçûk ne xwedî derfetên çavkanî, rêkûpêkiyên teknîkî û hêza mirovan in, nûçeyên xwe li ser înternetê biweşînin, zor e ku cîyên girnayıab şênîyan lê kême bilêhûrbûnan îhlalên mafan ên têne jîyîn werin tespîtîkirin.

Ji tabloyê wexta birêketin dest pê bike li gorî bajaran berbelavbûna îhlalên mafan ku bi gelemperî behsa wê were kirin tevî van bêderfetî û sînorên dertên pêş me, nûçeyên em gihaştinê di nav wan de li pey Stembolê balkêş e ku herî zêde cîyê îhlalên mafan lê hatî dîtin Edene ye (45 bûyerên îhlalan û 58 zarok) hatiye tespîtîkirin. Xebata şopandinê a me kir, hatiye dîtin li Edeneyê ji ber sebeba bi awayê şexsî biçekbûnê giraniya îhlalên mafê jîyanê zêde bûye. Li hêla din, di tabloyê de li gorî awayê dîtinê hejmara nûçeyan kême were dîtin jî zarokên pêrgî îhlalan hatî bi hejmar zêde hatî tespîtîkirin ew bajar in Eskişehir û Mêrdîn in. Li Mêrdînê 50 zarok, li Eskişehirê 30 zarok jî ber îhlalkirina mafê perwerdehiyê her yek jê ketine bergeha lêhûrbûna nûçeyekê. Di sa li Eskişehirê rasthatina li nûçeyekê heye ku 7 zarokên karker wexta di zevîyêde hatine suxulandin jehrdadayî bûne.

Grafik 2: Cinsiyeta zarokên îhlalkirî

Bi bêjîngirina li ser medya înternetê re di encamê de ji 715 nûçeyên me bi dets xist bi rêketina ji wan nûçeyan me tespît kir bi tevahî 1325 zarok îhlalên mafan jîya ne. Di nûçeyên ku qala wî hatîye kirin de ji wan zarokan kêmezêde jê nivê wan derheqê cinsiyeta wan de ti agahî cî nedigirt. Di nûçeyên ku cinsiyeta zaokan tê de belî bû %31 ê wan kur, %22 yê wan jî zarokên qîzîn in

Tablo 3: Temenê zaokan ji alî mafan ve hatî îhlalakirin

Temen	Hejmara zarokan	%
0-2	67	5, 06
3-6	197	14, 87
7-14	366	27, 62
15-18	182	13, 74
Nayê zanîn	513	38, 72
Hemî	1325	100, 00

11- Li Edenê ji ber biçêkbûna şexsî ku bûbû sebeb îhlalên mafan biqewimîn ji wan nûçeyan mînakek jê, Li Edenê zarokê ku bi devançê gule li serî ketî jiyana xwe ji dest da, Li Edenê du zarokên li sikakê lîsk dîlîstin bi çekan hatin birîndarkirin. ", Li Edenê guleya magandayan ji histuyê wî derket: V. Yê piçûk felc bû."

12- <https://www.milliyet.com.tr/galeri/okul-yolunda-olum-tehlikesi-her-sabah-3-kilometre-6650709/1>

13- <https://www.evrensel.net/haber/437699/tarim-ilaci-atigi-olan-bidondan-su-icen-7si-cocuk-13-tarim-iscisi-zehirlendi>

Dîsa nûçeyên ketî bergeha şopandinê jê ji sedî 39 ê wan temenê zarokên îhlal dîtine derheqê temenê wan de agahî nehat dîtîn. Di nûçeyan de zarokên temenê wan hatî dayîn bi giranî (%27, 62) di refê temenê 7-14 cî digirtin. Hate tespîtkirin ku ji zarokan jê %14, 87 jî temenê wan di navbera 3-6 an de ye.

Di nûçeyan de bi rêjeyek zêde ku zarokên mafên wan hatî îhlalkirin tê de cinsiyet, temen, kêmlaşî, terciha cinsî, bawerî hwd. agahiyên bi wî awayî tune ne. Ew rewş nîşan dide ku medya pîrî kesên xwedî maf wekî kirde nabîne û pê re jî zorê lê dikir ku analîza îhlalan û di bûyerê de qedexeya cudaxwaziyê a di bûyerê de îhlal heye an na tespîtkirina wê de zehmetî dihat kişandin.

Tablo 4: Mafên hatî îhlalkirin ên zarokan¹⁴

Mafê hatî îhlalkirin	Hejmara Nûçeyan	Hejmara Nûçeyan%	HEJMARA ZAROKAN	HEJMARA ZAROKAN %
Mafê Jîyanê	378	51, 57	517	37, 30
Li hemberî mafxwariya cinsî mafê parastinê	92	12, 55	166	11, 98
Mafê parastinê ê li hemberî êşkence, tundî, miemeleyên xirab, cezayê mirinê	5	0, 68	7	0, 51
Mafê parastinê ê li hemberî karên bi talûke, kedxwariya aborî	24	3, 27	167	12, 05
Mafê perwerdehiyê	16	2, 18	200	14, 43
Mafê parastina ewlehiya kes û yekparîbûnê	218	29, 74	329	23, 74
TOPLAM	733	100	1386	100

Tablo 4, derheq îhlalên maf ên zarokan di rojê nûçeyên medya înternetê de, mirin, birîndarî, îstismara cinsî wekî wê bala xwendevan bikişîne, îmkan bide vebêjeriya sansasyonel û hatî drametîzekirin, tê dîtîn îhlalên wisa derxistine pêş. Li gorî vê, nûçeyên boy lêhûrbûnê hatî girtin ji nivê wan zêdetir derheq îhlalkirina mafê jîyanê ye zarokan e. Di wan nûçeyan de hatiye tespîtkirin 513 zarok pêrgî îhlalê hatine. Ji nûçeyan %30 yî zarok li pey îhlalan birîndar bûne, tundî li wan hatiye kirin hwd. ji ber bûyerên wisa îhlalên ewleheyî û yekparîbûna bedena zarokan bûye mijar. Ji nûçeyan jê %13 îhlalên derheq parastina li hemberî mafên mafxwariya cinsî pêk hatine. Li hemberî vê îhlal û nûçeyên rê nadin sansayonelan, bala xwendevanan nekişînin, naverok û dîmenên wisa nehewînin, naverok û dîmenên bi wî awayî venehewînin lêbelê agahiyên zêde ên derheq îhlalên mafan ên zarokan de ku di çavkaniyên pêşvekirî de me bi rihetî şopandin ên derheq mafên perwerdehiyê de, derheq parastina mafên li hemberî kedxwariya aborî, parastina

14- Rewşa îhlalên ji yekê zêdetir ên di heman nûçeyê de ji dihevine

mafên li hemberî kedxwariya di xebitandina di karên bi talûke de îhlalên wisa nakevin rojeva medyayê. Maweya salekê ku bû mijara lêhûrbûniyê, 82 rojname û platformên li ser xetê ên me xwe ginadê hate dîtin parastina mafên zarokan ên li hemberî îhlalên li zarokan ên di xebitandina karên bi talûke de û ên bi kedxwariya aborî de bi tenê 24 (%3) û îhlalên derheq perwerdehiyê de bi tenê 16 (%2) bûyer û nûçe cî girtine.

Tablo 5: Hejmara zarokan/Îhlalkarê mafan¹⁵

Kiryar	Hejmara zarokan	%
Hevsal/zarok	78	5, 60
Dêbav	505	36, 25
Kesê bi dêbav re	73	5, 24
Hêza Ewlehiyê (kolluk)	7	0, 50
Îdareyên Kamûyê û Rêveberiyên Niştecihî	380	27, 28
Personelên Kamûyê	9	0, 65
Mamoste û Rêveberên Dibistanê	55	3, 95
Peywridarê dîn	14	1, 01
Ajokarên erebeyan	212	15, 22
Di Nûçeyê de Agahiyên Kiryar Nîn e	20	1, 44
Kiryar nayê pênasekirin	36	2, 58
Yê dîn	4	0, 29
Tevahî	1393	100

Di bergeha lêkolînê de wexta li kiryarên îhlalên maf an were nihêrîn ku ji 715 nûçeyên hatî tespîtkirin ger li wan were nihêrîn, bi giranî dê û bav dertên pêş ji 505 zarokan (% 36) bûyerên ku ew tê de bi îhlalên mafan re rûbirû mane, yek jê dê û bavên zarokan in. Dîsa ji 380 zarokan (%27) îhlalên maf lê hatî kirin ji rêveberiyên niştecihî an ji îdareyên kamûyê wekî kiryar dertên pêş me. Ji îhmalên ajokarên erebeyan rêjeya birîndarî an ji mirinan di nav îhlalan de balê dikişîne. Îhlalên ku zarok jîyan ji %15 an binpêkirine mafên zarokan de hatiye etspîtkirin ku kiryar ajokar e. Daneyên me rê didin ku îhlalên ji aliyê mafan ve kiryarê 7 heban hêzên ewlehiyê ne.

Wekî di Tablo 5 de tê dîtin, nûçeya ku tê de 36 kes bi îhlalê re rûbirû mane deheq nasnameya kiryar an jî kî ji bûyerê berpirsiyar e derheq wê de ti agahî nehatiye pênasekirin. Di nûçeya

15- Di heman bûyerê de bûyerên tê de ji kiryarekê zêdetir kiryar hene dihevine.

derbarê îhlalên li 20 zarokan derheq kiryar de dîsa ti agahî nîn e. Ev rewş, bi wê riwangeyê re bi têkiliyê ku nihêrîn ji mişraba hak bêpar e ku ew nihêrîn di vebêjiya vegotinê de hêmanên bûyer û hêmanên sansasyonel û diramatîk esas digire. Di vegotina nûçeyan a konvansoyonel de paşperdeya bûyerê, tespîta îhlala maf, teşhîrkirina berpirsiyarên ji îhlalên maf û derxistina meydanê a sebebên îhlalan û teşhîrkirin, jîholêrakirina îhlalan, nêzikahiyek nûçegihaniyê a bi wî awayî nayê dîtin. Nûçeyên ku ketine ber lêkolîn û lêhûrbûnê derbarê kiryanan de nebûna agahiyan, tê wê mehnê medya wexta bûyerên derheq zarokan de neqil dike bi wê ratsiyê ve girêdayîye ku medya ji nêzikahiyek li ser mişraba maf dûr e.

Tablo 6: Cûreyê îhlalê û li gorî kiryarên bûyerê berbelavkirina nûçeyan¹⁹

Maf	Hevsa/	Ebeveyn	Ebryn. lişkide oldûyû kişî	Güvenlik/ kolluk	Kamu ve yerel otoriteler	Öğretmen ve okul idarecileri	Taahhüt Sürücüleri	Kamu Per- soneli	Diğer	Faill Bigisi Olmayan	TOP.
Mafê jîyanê	29	221	26	2	65	2	60	5	37	13	459
Mafê parastin ali hemberî destdirêjiya cinsî	4	27	27	2	6	10	-	1	42	-	119
Mafê parastin ali hemberî êşkence, miemeleya xirab, tundî, cezayê mirinê	1	1	-	4	-	2	-	-	-		8
Mafê parastina li hemberî karên bi talûke û kedxwariya aborî	-	21	1	2	4	-	3	7	6		44
Mafê perwerdeyê	-	2	1	-	10	8	-	1	-		22
Mafê parastina ewlehiya kes û yekparîbûna bedenê	23	100	12	4	21	12	25	3	47		247
TEVAHÎ	57	372	67	14	106	34	88	17	132	13	900

Lêkolîna li 715 nûçeyan hatî kirin, di nûçeyên îhlalkirinên derheq mafêjîyanê de hema bigire di nivê wan de (% 48) kiryar an jî kesên berpirsiyarê îhlalan in ji wan jê bi kêmanî yek dêbavên zarokan in. Ji wan nûçeyan jê di 179 heban de di encamam îhlalaên dêbavan de 202 zarok jîyana xwe ji dest dane. 6 zarokên bi cîneyetê hatî kuştin û 7 zarokên bi întixarê re rûbirû mane ku maf hatine îhlalkirin ew jî bi dêbavan ve girêdane. Dêbav wekî wî şiklî di îhlalkirina ewlehî û yekparîbûna bedenê a zarokan de jî bûyerên bûne sebeb rê dane îhlalan kiryar an jî berpirsiyarê îhmalê dertên pêş me. Bûyerên bûne sebebê birîndarbûna zarokan, xisar dîtina zarokan ji %40 ê wan hatiye tespîtîkirin ku kesên ji îhlalan berpirsiyar dêbav in.

Otorîteyên kamûyê û rêveberiyên niştecihî îhlalkirina mafê jîyanê ê zarokan bi tevahî di 65 nûçeyan de û 21 bûyerên derheq îhlalên derheq ewlehiya zarokan û îhlalên mafên yekparîbûna bedenê de rasterast an jî an jî ji ber îhmalan berpirsiyar in. Di 12 bûyeran de jî berpirsiyariya mamoste û rêveberên dibistanan hatiye tespîtîkirin.

16- <https://www.gazeteduvar.com.tr/urfada-mahalle-arasinda-dolasan-zirhli-arac-5-yasindaki-cocugu-ezdi-haber-1539076>

<https://www.karar.com/guncel-haberler/yalovada-cocuga-polis-siddeti-dur-ihzarina-uymayan-lisellileri-20-dakika-1640115>

17- <https://beyazgazete.com/haber/2021/2/27/insaatin-9-uncu-katindan-dusen-isci-hayatini-kaybetti-5983442.html>

18- <https://www.internethaber.com/mersinde-korkunc-olay-15-yasindaki-cocuk-kanlar-icinde-kaldi-2164023.html>

19- Ji bo nûçeyên ku di heman nûçeyê de zêdetirî yek binpêkirina mafan heye, gelek kodkirin hatin kirin.

Di nûçeyên derheqê parastina zarokan a li hemberî îhlalên mafxwarinên cinsî ên hatî tespîtîkirin di nav berpîrsiyarên wan îhlalan de dêbav û kesên bi dêbav re bi têkilin e wekî kiryar dertên pêş. Di dierheq nûçeyên îhlalên wî mafî de bi texmînî nivê wan (54 nûçe) dêbavên zarokan an jî kesên bi dêbavên zarokan re bi têkilî ne (lêzîm, partner hwd.) ji alî wan ve îstîsmar, mafxwarî an jî tecawiz hatiye kirin ku ew agahî di wan nûçeyan d ecî digirin. Hejmara zaokên ku îstîsmarên cinsî jiyane ên kiryar dêbav an jî kesên bi dêbavan re bi têkilîbûne 91 e, zarokên bi tecawizê re rûbirû mane jî hejmara wan 68 e. Dîsa di 10 nûçeyan de bi tevahî 18 zarok mafê parastinê ên wan ên li hemberî mafxwariya cinsî ji alî mamoste û rêveberên dibistanan ve hatine bînpêkirin. Di 6 nûçeyan de jî otorîteyên kamûyê parastina mafên zarokan ên li hemberî mafxwariya cinsî îhlal kirine. Tablo 6 de di kategoriya di bin navê ên din de 4 nûçeyên hatî kodîkirin li navendên terîqet an jî Qursên Quranê de kesên li wir peywîrdar ji alî wan ve 1 zarok pêrgî tacîza cinsî bûye û tecawizî 12 zarokan hatiye kirin ku em gihaştine wan nûçeyan. Di 7 nûçeyan de ku hatiye tespîtîkirin zarok ji alî hêzên qolixê ve ji alî mafan ve hatine îhlalkirin tê dîtin ku zarok ji mafek bêhtir gelek maf hatine îhlalkirin. Li gorî wê ewlehî û hêzên ewlehiyê di îhmalkirinê de û di berpîrsiyariyê de, ji alî mafê jiyane 2 zarokan, 4 zarok ji alî mafê ewlehiyê û yekparîbûna bedenê, 65 zarok di îhlala parastina li hemberî êşkence û miemeleyên xirab de ewlehî û hêzên ewlehiyê rê dane îhlalan. Ji derî wê, di derheq 2 zarokan de di îhlalkirina parastina mafê zaroakan a li hemberî mafxwariya cinsî de îhlala hêzên ewlehiyê berpîrsiyariya wan a îhmalê heye.

NIRXANDINA LI SER BÎNPÊKIRINAN

Tîştê ku li ser medyayê xuya ye û em wekî bînpêkirina mafan dibinin; di 331 nûçeyan de 122 jê qîz, 260 jê law bi giştî 386 zarok jiyana xwe ji dest dane. Her wisa 109 zarok jî birîndar bûne. Li gor doneyên li ber deste me, ji 386 zarokan 60 jê kuştin, 15 jê xwekuştin (intîxar), 12 jê ji berk u hatine xebitandin û di encama qezayan da jiyana xwe ji dest dane. Ji ber ku ji bo zarokan ewlehî bi başî nehatiye pêkanîn û venêrîn bi esasî nehatiye kirin, li malan, li taxan, li qadên listikan, pergala trafikê qezayên ku pêk hatine tev dikaribûn pêşê li wan bê girtin, di encama van qezayan da 299 zarok jiyana xwe ji dest dane.

Ku zarok û dê û bavên wan bihatana perwerdekirin û pêşlêgirtinên din pêk bihatana, ew ê pîraniya mirina van zarokan pêk nehatana û 109 zarok birîndar nebûna. Divê li ser vê tabloyê bê rawestîn. Di nûçeyan da ji ber îhmala dê û bavan û ajoker wekî fail têne ber çavê me, lê divê rêveberiyên cihkî, otorîteyên kamûyê û kargêrên ku keda zarokan werdigirin berpîrsiyar in û deve ev neyê jîbîrkirin.

Di nûçeyan da diyar dibe ku îhlalkirina mafê jiyane rasterast di bin berpîrsiyariya mekamên kamuyê da ye. Wekî nimûne; li gorî nûçeya 21 Adarê li Şîrnexê zarokan tiştêkê li çolê dîtine. Ev tişt keqiyaye û di encamê da 2 zarok jiyana xwe ji dest dane. Lê li gorî Peymana Ottowayê paqîjkirina teqemeniyên bermahiyên şer û mayînan û diyarkirina û îşaretkirina ciyên xeternak di bin berpîrsiyariya dewletê da ye.

Her wisa di 4ê Îlona di nûçeyekê da li Hezexa Şîrnexê bûyerek pêk tê di encamê da Mihraq Miroglu di bin erebeya zirxî da dimîne û jiyana xwe ji dest dide. Gerandina erebeyên zirxî di nava

bajaran da her tim xeternak e. Ji bo ku erebeyên zirxî di nava navçe û bajaran da negerin û pêşî lê bê birin ji aliyê Komeleya Mafên Mirovan û Baroya Amedê rapor hatin amadekirin û hat xwestin ku pêşî li van mirin û bûyeran bê girtin. Lê tu gaveke ber bi çav nehatiye avêtin.

Peymannameya Mafên Mirovan ji bo parastina zarokan nêzikahiyeke taybet û berfireh wergirtiye dest û Peymannameya Konseya Ewropa ya parastina zarokan a li hember Sûstîmala Zayendî û Îstîsmara Zayendî (Peymannameya Lanzaroteyê), Peymannameya Mafên Astengdaran û peymannameyên navnetewî bi vî awayî hemû bikaranînên zayendî yên li ser zarokan girtine bin ewlehiyê û hemû dewlet li hember van kiryarên xirab dankirinên yasayî, îdarî, civakî û perwerdehî digire bin hukmê dewletî. Di çarçoveya xebata me da doneyên ku me xwe gihandiyê tê diyarkirin ku di van pêşîlêgirtinan û hewldanan da kêmasî hene, di van qadan da mekanîzmayên bandorker gelek kêr in û têr nakin.

Em dixwazin bidin zanîn, ev doneyên ku me bi riya şopandina medyayê xwe gihandiyê wan gelek di bin rastiya vê da ye. Ev kirinên xirab gelek zêdetir in. Lê bi tenê ev done bi xwe jî nîşan didin ku dewlet divê demlîdest li hember van îhlalkirina mafan û li hember van sûcan berpirsiyariya dewletê tîne bîrê. Bi zelalî girîngiya van xebatan dertê holê û divê bi zanîn ev xebat bêne berfirehtir û zêtkirin. Ev gelek girîng e ji ber ku li hember van bînpêkirin û îstîsmaran danpêkirinên bandor ker û kêmkirina cezayan, faîlên van kirinan bêne cezakirin da ku ev kirin kêmtir bibin. Girîngiya zêdekirina van xebatan bêtir derdikeve pêş. Her wisa, ji bo ku li hember van bînpêkirina mafan ji bo ku polîtîkayên dewletê bêtir bîr pêş de xistin bernamêyên ku zarok esas tene girtin û bi beşdariya zarokan bêne lidarxistin û hevkarîya bi rêxistin û sazîyên sîvil yên civakî ra divêtiyeke girîng e.

Di çarçoveya xebata şopandinê da, li gorî lêhûrbûnên nûçeyan da di sala 2021an da, di 91 nûçeyan da mafên 165 zarokan hatiye bînpê kirin û li hember xirabnêzikahiya zayendî rûbirû mane. Ji van 165 zarokan 77 jê qîz, 31 jê law in. Li gorî nûçeyan agahiyên xirabnêzikahiya zayendî, 57 zarokan jî kîjan ji wan qîz kîjan ji wan jî law in nehatiye tespît kirin. Ji van zarokan 74 zarok hatine îstîsmarkirin û li gorî nûçeyan ji van 74an 43 zarok ji aliyê dê û bav ya jî kesên bi dê û bav ra pêwendîdar in va hatine îstîsmarkirin. Ev rastî der tê pêşberî me.

Di 28ê Gulana 2021an da du zarokên xwişkên hev yek 15 û yek jî 16 salî di Malên Hezkinê da ku ev mal di bin ewlehiya dewletê da ne, ji aliyê 4 kesan ve ku yek ji wan meta van zarokan bûye, ji bo fuhûşê hatine bikaranîn. Ev nûçe di medyayê da hatiye xuyakirin. Li gorî nûçeyan ji van zarokan yek 6 meh berê ya din jî 3 meh berê ji Malên Hezkinê reviyane. Tevî ku ev Malên Hezkinê di bin ewlehiya dewletê da ne, lê piştî 3-6 mehan ev zarok hatine dîtin yan na tu agahî nayê dayin. Divê ku lêgerîn û dîtina van zarokan di bin berpirsiyariya dewletê da be. Ew jî pêk nehatiye.

Di serî da PMF (Peymannameya Mafên Zarokan) hemû pêkanînên navneteweyî ku Tirkiye jî alîgir e, di çarçoveya Makezagonî da û yasayên neteweyî de hemû îşkenceyên li ser zarokan, şidet,

20- <https://www.internethaber.com/sirnakta-bulduklari-cisim-patlaman-2-cocuk-hayatini-kaybetti-2171799h.html>

21- <https://www.gazeteduvar.com.tr/zirhli-aracin-oldurdugu-mihrac-miroglunun-babasi-bizi-kimse-duymuyor-haber-1533808>

muameleyên xirab, gotin û kirinên li hember rûmeta mirovahiyê bi giştî hatine qedexekirin. Di pergalkirina rêgez û edalet û standardan de berpirsiyariya hemû dewletan heye û ev bi peymannamêyan navneteweyî hatiye diyarkirin bi giştî ji bo sûdeweriya payebilind a zarokan e. Ev rêgezek e sereke ye. Şîdeta li hember zarok di nava malbatê da pêk tê, girtîgehan, li sêwîxaneyan, li dibistanan û cîgehên tendirustiyê jî dibe ku pêk bê.

Ji bo ewlehiya zarokan û hemû pêşîlêgirtinên di vî warî da, parastin û tedbîrên ku bêne girtin bi giştî di bin berpirsiyariya dewletê da ne.

Li gorî şopandina me ya li ser malper û rojnameyên ser înternetê de di sala 2021an da, em rastî 7 nûçeyên ku îşkence û kirinên xirab û îhlalkirina mafan hatine dîtin. Li gorî van nûçeyan 21 zarok rastî bînpêkirina mafan mane. Ji vana 5 law, 2 qîz in. Di nûçeyan da kiryarên van îhlalkirinan polîs û notirvan in.

Wekî nimûne, di 20ê Sermawezê da li gorî nûçeyan; li Yalovayê 3 xwendekar ji ber ku li ser şiyarkirina "raweste!" nesekînine 20 deqîqe hatine derbkirin û ji bo ku raporên derbkirinê neqirin hatine astengkirin û ji aliyê polîsan ve hatine şiyarkirin ku gilîkar nebin.

Her wisa di nûçeyê de di 24ê Gulanê da yek jê zarok du kes ji aliyê polîs û notirvanan da hatine derbkirin û ew birine qereqolê li wir av nedane wan. Li ser vê bûyerê kirinên ku hatine kirin di kamerayan da ji aliyê dîtbarî va hatiye weşandin.

Li gorî Navenda Dokumantasyonê ya Weqfa Mafên Mirovan a Tirkîyeyê hatiye raporkirin ku di sala 2021an di 11 mehên pêşî da hêzên ewlekar, digel mafên hatina ba hev, xwepêşandanan da di pêkhatina çalakîyên aştiyane û xwepêşandanan mudaxale hatiye kirin û di encamê da îşkence hatiye kirin û kirinên xirab hatiye kirin û kesên ku marûz mane 28 jê zarok in.

Nêzikahiya Mafên Zarokan ya tevgirî û berfirehî girîng e. Nêzikahiyeke berfireh li ser xweseriya zaroktiyê dixwaze, ev pêdivîyeke girîng e. Dema ku mafek bê îhlalkirin (ji aliyên erênî û neyînî ve) ji bo zarokan ji yekê zêdetir gelek mafên zarokan têne bînpêkirin.

Di vî warî da dewlet berpirsiyar e ku li hember xebitandina zarokan, kedxwariya li ser zarokan, di karên xeternak xebitandina zarokan, li hember perwerdeya zarokan, tendirustiya zarokan, ji aliyê bedenî, hişî, giyanî û pêşketina civakî ve tedbîran werbigire, mekanîzmayên li hember van kirinan pêş de bibe.

Divê ku dewlet li hember hemû şîdetên li ser zarokan, xebitandina zarokan qedexekariyê pêş de bibe û ji bo parastina zarokan polîtîkayan çêbike û pêk bîne.

Li gorî doneyên TÜİKê ; li Tirkîyê 720 hezar karkerên zarok hene. Ji %70, 6 law, ji %29, 4 qîz in. Lê di daneyên fermî de pîvanên rastî yên karkeriya zarokan li Tirkîyeyê tîn veşartin. Beşa sereke ya karkirina zarokan, bi taybetî zarokên koçber û 1.5 milyon şagirt, perwerdekar û xwendekarên perwerdehiya pişeyî, ji statîstîkên ku tê de karkirina zarokan kêmtir dibe, wînda ne. Ji aliyê din ve, anketên karkirina zarokan bi awayekî demsalî di mehên Cotmeh û Kanûnê de tîn kirin, ku li Tirkîyeyê keda zarokan di asta herî nizm de ye, ev jî rêjeya rastî ya keda zarokan vedîşere. Li gorî

22- <https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/igrenc-olay-tutuklanarlardan-birisi-oz-halasi-cikti-6456276/>

23- <https://www.karar.com/guncel-haberler/yalovada-cocuga-polis-siddeti-dur-ihtarina-uymayan-liselileri-20-dakika-1640115>

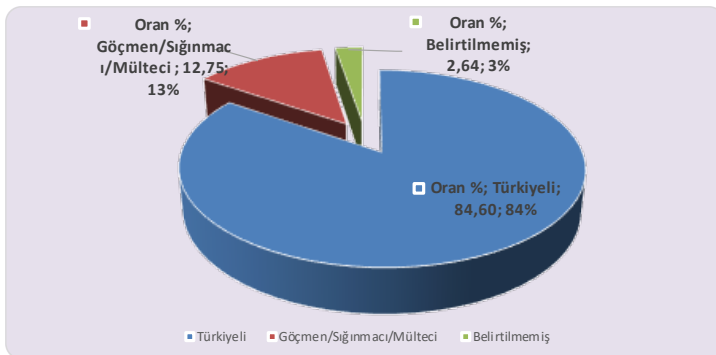
van tiştan tê dîtin ku îro li Tirkiyeyê herî kêr 2 milyon karkerên zarok hene.

Di çarçoveya lêkolîna şopandinê de hat tespîtîkirin ku di sala 2021an de li gorî nûçeyên di medyaya înternetê de mafê 167 zarokan ên parastina ji karê xeternak û îstîsmara aborî hatiye bînpêkirin. Di nûçeyê de der barê zayenda 151 ji van zarokan de agahî hene. Hate hînbûn ku ji van zarokan 3 jê keç û 13 jê jî kur in. Ji 167 zarokên ku bînpêkirin hatine kirin 89 jê penaxwaz an jî koçber in. 12 zarokên karker dema li cihê kar an jî li kolanê dixebitîn mirin. Ji wan zarokan 9 kur û 1 keç in û zayenda 1 zarokî jî di nûçeyê de cih negirt. Di van bûyeran de 3 zarok birîndar bûn.

Li gorî nûçeyê, di îstîhdama 105 zarokan de dê û bav û kesên ku pê re di têkiliyê de ne, weke sûcdar xuya dikin. Ev rewş dikare wekî wê yekê were nîrxandin ku dewlet tevî belavbûna xizaniyê ji ber Pandemiya Covid 19 û krîza aborî, û meyla dêûbavan ji bo karkirina zarokan, piştqirîya têr û rêkûpêk a malbatê nade.

Xaleke din a ku di lêkolîna me ya şopandinê de bala me dikşîne ew e ku em ji xeynî parsekiyê li ser zarokên penaxwaz/koçberên ku di karên xeternak de dixebitin rastî tu nûçeyek din nehatine. Yek ji rastiyên ku li Tirkiyê derdikeve pêş ew e ku zarokên penaber di bin derenceyan de, bi awayekî ne fermî di karên pir giran û xeternak de tene xebitandin. Tê zanîn ku zarokên penaber/koçber di însaet, tekstîl, vezîvirandin, çandînî, pişesazî, sûk û gelek beşên din de ji aliyê aborî ve tene îstismarkirin. Her çendî kiryarên bînpêkirinan wek dêûbav, xwedîkar û xwedîkar bên nasîn jî, kêmasiya zagonan, kêmasiya mekanîzmayên kontrolê û gilîkirinê yê li ser bînpêkirinên ku ji aliyê zarokên bi kar ve hatine kirin, sedemên sereke yê îstismarkirina zarokan in.

DI NÛÇEYÊN BİNPÊKIRINA MAFAN DE NEXUYABÛNA ZAROKÊN PENAXWAZ/ PENABER/KOÇBER

24- <https://www.birgun.net/haber/bekcilerin-darp-ettigi-genclere-su-bile-vermemisler-345795>

25- https://tih.org.tr/wp-content/uploads/2021/12/Verilerle_2021_Yilinda_insan_Haklari_ihalleri.pdf

26- Türkiye İstatistik Kurumu (Saziya İstatîstîkan a Tirkiyeyê)

27- Linka nûçeyan a TÛİKê: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Child-Labour-Force-Survey-2019-33807>

Di analîza 715 nûçeyên ku me tê de bînpêkirina mafên zarokan dît, derket holê ku ji zarokên ku hatine bînpêkirin 170 jê penaber an jî koçber in. Ji zarokên penaber û koçberên ku mafên wan hatine bînpêkirin, 25 keç û 35 jî kur in. Di nûçeyê de der barê zayenda 109 zarokan de agahî nehat girtin. Hate dîtin ku zêdetirî nivê zarokên penaber an koçber (89 zarok) ku rastî bînpêkirina mafan tîn, mafê wan ê parastinê ji kar û xebatên xeternak û îstîsmara aborî heye. Li gorî daneyên ku di nûçeyê de cih girtine, di sala 2021an de mafê jiyane yê nêzî çaryeka zarokên penaber û koçber û mafê ewlekariya şexsî û yekparebûna ji sedî 22ê wan hatiye bînpêkirin. Eleqeya medyayê ji bûyerên ku bûne sedema mirin û birîndarbûna zarokên penaber û koçber, ji giringiya wan li ser naveroka nûçeyan e ku bi dramatîzekirina bînpêkirinên mafên wan dê bala xwendevanan bikişîne. Nûçeyên ku em dikarin bînpêkirina mafan der barê zarokên penaber de tespît bikin bi giranî li ser xizanî, şewat û hwd. dibe sedema mirin an birîndarbûnê.

Tablo 7. Mafên bînpêkirinên zarokên penaber/koçber/penaber

Mafê ku hatine bînpêkirin	Hejmara Zarokan	%
Mafê Jiyanê	40	23, 53
Mafê parastinê li dijî îstîsmara zayendî	4	2, 35
Mafê parastina ji karê xeternak û îstîsmara aborî	89	52, 35
Mafê ewlekarî û yekitiya kesane	37	21, 76
HEMÎ	170	100

Weke ku di tabloyê de tê dîtin, di 715 nûçeyên ku di sala 2021an de li ser medyaya înternetê hatine weşandin, li ser bînpêkirinên mafên perwerdehiyê yê ji aliyê zarokên penaber, koçber an jî penaxwaz ve hatine kirin de tu agahî nehatin dîtin. Li gorî daneyên Îdareya Koçê ya sala 2021an li Tirkîyeyê bi giştî 1 milyon û 365 hezar û 884 zarokên welatîyên biyanî dijin û li gorî rapora ku ji aliyê Wezareta Perwerdehiya Neteweyî ve hatiye amadekirin , ji 1 milyon û 124 hezar zarokên Sûriyeyê yê di temenê perwerdeyê de ji sedî 35ê wan nikarin xwe bigihînin zarokan. mafê perwerdeyê.

Li aliyê din li gorî daneyên Rêxistina Xebatê ya Navneteweyî (ILO) ya sala 2020an li Tirkîyeyê 127 hezar û 140 zarokên Sûriyeyî yê kar hene. Di 82 platform û rojnameyên serhêl ên ku di sala 2021-an de hatine nixandî de, me 6 nûçeyên ku em dikarin wan wekî bînpêkirina mafê zarokên penaber/koçber ên ji karê xeternak û îstîsmarkirina aborî bidin nasîn, dîtin. Li ser van nûçeyan derketiye holê ku mafê 89 zarokên penaber ên parastina ji karên metirsîdar û îstîsmarkirina aborî hatiye bînpêkirin.

Ligel ku hejmara zarokên penaber û koçber ên ku mafê wan ê perwerdeyê tê bînpêkirin, rastî îstîsmara aborî tîn û bi darê zorê wek karkeriya zarokan tîn xebitandin, li gorî hejmarên fermî ew qas zêde ye jî, bînpêkirinên mafan ên ji aliyê van zarokan ve tîn kirin. di rojeva medyayê de cihê zarokan pir kêm e, ev bînpêkirin nexuya kiriye û cihêkariya ku ji aliyê zarokan ve qat bi qat tê jiyîn dibe sedem ku zêde bibe.

BI NÛÇEYAN BÎNPEKIRINA MAFÊN ZAROKAN

Rojname û platformên nûçeyan ên ku li ser înternetê diweşînin, mîna medyaya kevneşopî, nêzîkatîyek rojnamegeriyê ya ku ji perspektîfek mafparêz dûr e dipejirînin û ji bo ku xwendevan li ser bitikîne balê dikişîne ser vegotina spekulatîf, hestiyar, dramatîzekirî ya bûyera ku bûye sedema bînpêkirinê. Nûçe û dirêjtir li ser rûpelê dimîne. Tê zanîn. Ji ber ku medya bi piranî rêxistinên ku ji bo armancên bazirganî û li ser eksena têkiliyên xwe yê strukturî tevdigerin, dibe sedem ku berpirsiyariya civakî bînpêkirinê di warên wek mafên mirovan de eşkere bike û bînpêkirinê nû yê mafan çê neke. Mîna medyaya kevneşopî, di medyaya ku li ser înternetê diweşîne de, edîtor û nûçegihan di pêvajoya danasîna nîrxê nûçeyê de, ango biryar didin ku çî hêjayî nûçeyê ye û çî ne, di bin bandora rojnamegerî û pratîkên sereke yê rojnamegeriyê de tevdigerin. Ji bo bûyerên ku xwendevan şok dikin wek tundî, sûc û îstîsmar, ew bûyerên têkildarî zarokên ku mafên wan tên bînpêkirin, wek perwerde, tenduristî, parastina ji îstîsmara aborî, bi awayekî bisînortir dihewîne. Li Tirkiyeyê hin ji nêzîkatîyê rojnamegeriyê ya ku dema bûyerên têkildarî zarokan radigihîne, zarok weke mijar dihesibîne, bînpêkirina mafên ku ji aliyê zarokan ve tên jiyîn eşkere dike, berpirsiyarên bînpêkirinan nîşan dide, diyar dike ku divê çî bê kirin, li Tirkiyeyê pîr kêma e. bînpêkirinan çareser bike, girîngiyê dide agahiyê paşerojê yê bûyerê û mafên zarokan dişopîne.

Li şûna ku bînpêkirina mafan eşkere bike, nûçeyek ku li ser bûyer, şidet, şano û dîmenan radiweste derdikeve pêş, gelek caran hebûna zarokê wekî mijar û mafên ku divê werin şopandin têne paşguhkirin. Di encamê de çapemenî ne tenê erka/berpirsiyariya xwe ya agahdarkirina raya giştî ku tiştê ku zarok tê jiyîn bînpêkirina mafan e bi cih nayîne, di heman demê de dibe sedem ku zarok bi nûçeyên li ser xwe rastî bînpêkirina mafan bê. Bi taybetî wêna û dîmenên ku di nûçeyan de tên bikaranîn; Agahiyên ku dê nasnameya zarokê ku hatiye bînpêkirin eşkere bike û bibe sedema naskirina wî (navê zarok an jî xizmên wî, navnîşan, tax û hwd.); naveroka ku dê zîrarê bide mafê zarokê ku bûyerê ji bîr bike an were jîbîrkirin, bibe sedema tramwayê; çîroka ku sûcdar (ên) bînpêkirinê an jî berpirsiyarên bînpêkirinê vedîşêre, zarokê berpirsiyar dibîne; pornografiya ku bala xwendevanan bikişîne bi hûrgulîkirina şidet an îstîsmara zayendî ya ku ji hêla zarok ve hatî kişandin; Çîrokiya ku cihêkariyê dike, biçûk dixîne, tinaz dike, zarokê weke mirovekî muhtac-qels-bêkêmasî yê hewcedarê parastinê nîşan dide û bêmirovî dike, bi rêya nûçeyan careke din dibe sedema bînpêkirina mafên zarokê ku hatiye bînpêkirin.

28- Li Esenyurtê xizanî ji mala ku 4 zarokên Sûriyeyî lê mirin derket. Derket holê ku malbatê ji ber ku nikarin fatureya gaza xwezayî bidin sobeya ceyranê bi kar anîne û ji ber vê yekê şewat derketiye.

<https://www.evrensel.net/haber/4507474-multeci-cocuk-oldu-dogal-gazi-odeyemedikleri-icin-elektrikli-soba-kullanmislar>

Zarokê karker ê 13 salî yê Sûriyeyî U. K ku li Mêrsînê di makîneya pakkirina cîtrûsê de hatibû girtin jiyana xwe ji dest da.

<https://www.gazeteduvar.com.tr/paketleme-makinesine-kapilan-13-yasindaki-cocuk-isci-oldu-haber-154216>

29- <https://t24.com.tr/haber/meb-raporu-suriyeli-cocuklarin-yuzde-35-i-okula-gidemiyor,1024611>

30- https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-/europe/-/ro-geneva/-/ilo-ankara/documents/publication/wcms_739463.pdf

"Li Stenbolê li dijî kesên ku parsekiyê li zarokên Sûriyeyî dikin operasyon hat kirin: 21 zarok hatin rizgarkirin"

31- "İstanbul'da Suriyeli çocukları dilendirenlere operasyon yapıldı: 21 çocuk kurtarıldı." <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-suriyeli-cocuklari-dilendirenlere-operasyon-yapildi-21-cocuk-kurtarildi-41725411#:~:text=Ard%C4%B1ndan%20belirlenen%20Ba%C4%9Fc%C4%B1lar'daki%20iki,uYruklu%202%20ki%C5%9Fi%20g%C3%B6zalt%C4%B1na%20al%C4%B1nd%C4%B1>

Di vê beşê de ji raporê, bêyî ku armanc bikin berawirdkirin di navbera platformên nûçeyan an rojnemeyên ku di lêkolînê de cih girtine û bêyî ku em bigihîjin daneyekî giştî li ser çawaniya nûnertiya zarokan an bînpêkirina mafên zarokan di medyayê de, em amaje bi vê yekê dikin: mafên bi rêya nûçeyan" li gorî nuçeya numûne me bînpêkirinên di çarçoveya lêkolîna şopandinê de tesbît kir. Me armanc kir ku em nişan bidin ka "bînpêkirin" çawa tê kirin. Di vê çarçoveyê de me dît ku di 172 nûçeyan de ji 715 nûçeyan (%19) bi giştî 248 zarok bi rêya nûçeyan rastî bînpêkirina mafan hatine û herwiha mafên wan hatine bînpêkirin. Di nûçeyê de ji zarokên ku mafên wan hatine bînpêkirin 70 keç in û ji wan 92 jî kur in.

Tablo 8: Bi rêya nûçeyan bînpêkirina mafan

	Hejmara Nûçeyan	%	Hejmara Zarokan	%
Erê	172	24, 05	248	18, 72
Na	543	75, 95	1077	81, 28
Hemî	715	100	1325	100

Ji %45ê nûçeyan (110 nûçe) peyvên ku di metna nûçeyê de bînpêkirina mafan hatine bikaranîn, bi agahiyên hatine dayîn, vegotina bûyerê û kiryar pêk hatiye. Bi heman awayî me dît ku wêneyê ku di nûçeyê de hatiye bikaranîn bûye sedema bînpêkirina mafên zarokan (di 96 nûçeyên nûçeyan de). Hate dît ku sernavên nûçeyan (% 9) û spotên (% 5) ku di nav pratîkên hilberîna nûçeyan de zêdetir di bin kontrola edîtorî û sererastkirinê de ne, ji nivîsên nûçeyan kêmtir cih digirin. Ji aliyê din ve di 38 nûçeyên ku me bi rêya nûçeyê bînpêkirina mafan tesbît kiriye ku wek "Mafê zarokê yê parastinê li hember êrîş û destwerdana jiyana wî ya taybet, jiyana malbatî an jî têkilî, şeref û îtîbar" hatiye pênasêkirin. Di nûçeyê de ji yek an jî çend hêmanên sernivîs, cih, dîtbarî û metnê nûçeyê zêdetir bînpêkirin tê dît in û divê bê zanîn ku ev yek çêbûye. Mînak dema ku di metna nûçeyê de agahiyên ku dê nasnameya zarokê eşkere bikin tê dayîn, dibe ku di sernav, wêne an jî cihên nûçeyê de bînpêkirineke bi vî rengî yan jî cuda were dît in.

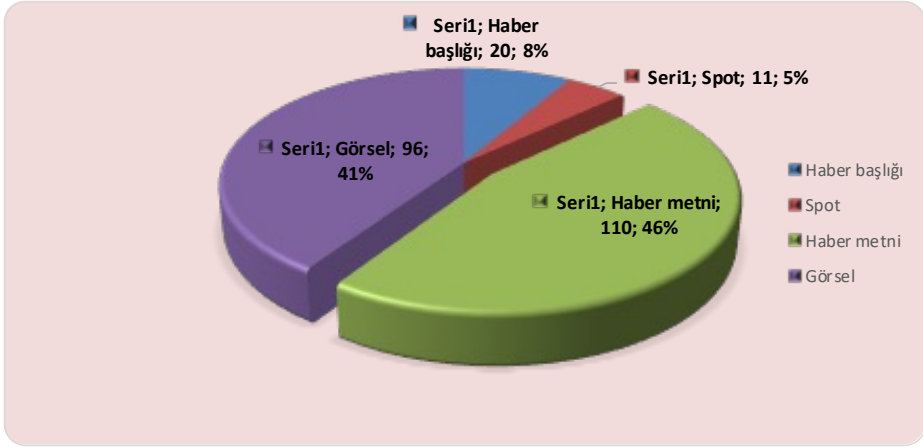
32- Umay Aktaş Salman, Çocuk Odaklı Habercilik Elkitabı, İPS İletişim Vakfı, İstanbul, 2019 https://bianet.org/files/static/bia_kitaplar/Cocuk_Odakli_Habercilik_Elkitabı.pdf ; Ezgi Koman ve Şeyma Özkan, Türkiye Yazılı Basınında Çocukların Temsili, Hrant Dink Vakfı, İstanbul, 2018 <https://hrantdink.org/attachments/article/1542/Türkiye-yazılı-basınında-cocukların-temsili.pdf>

33- Xala 17. a Peymana Mafên Zarokan a Neteweyên Yekbûyî, ku tê de rola medyayê di belavkirina agahiyên ku bi wateya herî berfireh piştigirîya refaha zarokan dike, tê ravekirin û erkên girîng li ser dewletên alîgir ferz dike. Xala 12 a Peymanê ku mafê zarokan di derbarê mijarên ku bandorê li wan dike de fikra xwe îfade bikin birêkûpêk dike, xala 13 ku rêzîknameya azadiya derbirinê digire nav xwe û Dîsa xala 16 a peymanê ku mafê zarokan di hewine. parastina ji destwerdan an êrîşa li ser nepeyî, jiyana malbatî an nameyan, namûs û şerefa, ji bo me pêwîst e ku em fêhm bikin ka çima nayê qebûlkirin ku medya di nûçeyên li ser zarokan de bi fikarên bazirgani tevbigere û perspektîfêk mafparêz di nav de pêş bixe. nûçeyên li ser zarokan, ew rêber e.

Bernameya bi navê Mafên Zarokan û Pratikên Rojnemegeriyê: Perspektîfa Bîngeha Mafên Zarokan, ku di sala 2007-an de ji hêla Ofîsa Herêmi ya Dewletên Serbixwe yê Hevberîna Ewropa Navîn û Rojhilat ve hatî peyirandin, armanc dike ku pisporên medyayê ji bo parastina mafên zarokan di rojevê de bihêle, bi şopandina însiyatîfan ji bo parastina mafên zarokan. û rexnekirina kesên ku sozên xwe yê li hember zarokan pêk nayîn. " (r. 39) . Bername dîrxistina medyayê ji vê berpîrsiyariyê bi zextên bazirganiyê wekî pîrsigirêk nişan dide, girîngiya perspektîfêk mafdar tîne ziman û di vê çarçoveyê de behsa Banga Osloyê ya 1999an dike: Banga Osloyê ku di 10emîn salvegera Peymana Mafên Zarokan, diyar dike ku "bîdestxistina serkeftinên bazirgani û aborî yê di medyayê de" pêwîstiya dîtina baştirîn berjewendiyên zarokan di pêvajoya hezdarkirinê de wek pêşniya pêşîn radixe ber çavan" (r. 110).

https://www.unicef.org/turkiye/media/2626/file/TURmedia_%20Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf

Grafik 4: Di nûçeyan de Bînpêkirina Mafên li ku ye?

Tablo 9: Di Nûçeyê de Kîjan Mafên Zarokan Tê Bînpêkirin

	S	%	% (çocuk sayısı)
Adını/soyadını vererek mahremiyet ihlali	32	12,45	4,38
Yaşadığı yeri, yakınlarını vb. vererek mahremiyet ihlali	44	17,12	3,09
Çocuğun fotoğrafını tanınacak biçimde kullanma	92	35,80	3,32
Hak ihlalden çocuğu sorumlu tutma	24	9,34	3,40
Faili koruma/gizleme	8	3,11	6,04
Şiddeti pornografikleştirme	33	12,84	3,85
Cinsel istismarı pornografikleştirme	5	1,95	20,98
Dramatize etme/klişeleştirme	12	4,67	4,53
Aidiyetini açığa çıkararak hak ihlali ile ilişki kurulmasına neden olma	6	2,33	4,45
Diğer	1	0,39	3,55
TOPLAM	257	100	57,58

Weke ku di tabloya 9-an de jî tê dîtin, di %13ê nûçeyên ku di çarçoveya lêkolînê de hatine analîzkirin, me dît ku wêne an jî wêneya vîdyoya zarokê bi rengekî ku rê bide naskirina zarokê hate weşandin. Hin wêne têra xwe zelal bûn ku destûr bidin ku zarok were nas kirin, her çend wêne an vîdyoyê qerisî be. Li hinekan, wêne bêyî qeşa hate weşandin. Ji aliyê din ve, me dît ku ji

sedî 5ê 715 nûçeyên ku di çarçoveya lêkolînê de hatine lêkolînkirin, nav, paşnav an jî herdu zarok bêyî kodkîrin bi rengekî ku zarok were naskirin hatine dayîn. Di nûçeyên bi vî rengî de dema ku navê zarokê di sernav an pêşgotina nûçeyê de hatiye kodkîrin, nav, paşnav an jî her du yek an jî çend caran di nivîsê de bi awayekî ku nasnameya zarokê bê kodkîrin eşkere bike hatiye bikaranîn. Bi heman awayî di 6% ji 715 nûçeyan de nasnameya zarokê cihê ku zarok lê jiyaye an jî navê xizmên wî hatiye eşkerekirin. Di hin nûçeyan de her çend paşnavê zarok û xizmên wî bi şîfre be jî, bi binavkirina dayik, xizm an jî kiryar agahiyên ku bibin sedema nasnameya zarokê hatin eşkerekirin. Bi taybetî li cihên ku nifûsa wan hindik e, tax, navên dê û bav an jî xizmên wan û di hin rewşan de jî navên kiryanan di metna nûçeyê de wekî agahiyên ku bibin sedema naskirina zarokê cih girtin.

Di raporê de me guncaw nedît ku em mînakên bidin nûçeyên wiha ku nepeniya zarokê bînpê dike, da ku zarok careke din rastî bînpêkirina mafên xwe neyê. Lê belê di nûçeyê de ji bo ku bê diyarkirin ku agahiyên li ser cihê ku mafên zarok lê hatine bînpêkirin an jî xizmên wî çawa dikarin nepeniya zarokê bînpê bikin, "Zarokê 11 salî ducanî ye! Me pêwîstî dît ku nûçeya bi sernavê "Hevalê dayika wê di binçavan de ye" bi girtina van agahiyan parve bikin. Di nûçeyê de navê bajar û taxa ku zarokê îstîsmara zayendî lê diman û dapîra wî ya ku gumana îstîsmarê lê heye, bi awayekî eşkere hate gotin. Destpêka zarok, diya wî û zilamê îstîsmarkar bi kodkîrinê hatin dayîn. Rastiya ku taxa ku dapîr lê jiyaye, divê bi zelalî were gotin, ku destpêkê navên xwe û xizmên wî li bajarekî ku nifûsa wê hindik e, were hesabandin, wekî agahdariya ku dê bibe sedema têgihîştina zarokê were hesabandin. nasnameyê, û ku endamên çapemeniyê dema ku biryar didin ka dê agahdariya weha biweşînin, ku ji hêla têgihîştina bûyera ku di nûçeyê de hatî vegotin ne girîngiyek taybetî ye, em difikirin ku girîng e ku prensîba berjewendîya çêtirîn bişopînin.

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/11-yasindaki-cocuk-hamile-cikti-annesinin-erkek-arkadasi-gozaltinda-6517031>

Di nûçeyên ku di çarçoveya lêkolînê de hatin analîzkirin de, me dît ku di 39 nûçeyên ji 92 nûçeyan de bînpêkirina mafê parastina zarokan a li hemberî îstîsmara zayendî hatiye tespîtkirin, bi giştî 64 zarok bi rêya nûçeyan rastî bînpêkirina mafên xwe hatine. Bi gotineke din, di %42ê nûçeyên der barê îstîsmara zayendî ya li ser zarokan de, zimanê ku di nûçeyan de hatiye bikaranîn, hêmanên weke wêne yan jî eşkerekirina nasnameya zarokan bûye sedem ku zarok careke din rastî bînpêkirina mafan were. Nûçeya ku me li jor bahs kir, mînaka wê yekê ye ku zarokê ku rastî îstîsmara zayendî tê, bi rêya nûçeyan rastî bînpêkirina mafan tê. Hate dîtin ku di 5 nûçeyên der barê bûyerên ku mafê parastina zarokan li dijî îstîsmara zayendî tê bînpêkirin de, bi vegotîneke berfireh a destavêtin an tacîzê, çîrokeke "pornografîk" cih digire. Ji bo ku di bûyerên weha de bala xwendevanan bikişîne û bêtir wext li ser rûpelê derbas bike, pir pirsgirêk e ku çapemenî hûrguliyên ku ji têgihîştina xwendevan di derbarê cewherê destdirêjiyê an bînpêkirina zarokê de beşdar nabin radigihîne. mafên di nûçeyan de, û ew destdirêji ji bo vegotînek pornografîk alavek e ku di xwendevan de meraq an heyecanê çêdike. . Ji bo bînpêkirina mafan a ji ber nûçeyên navborî bi vî rengî dubare nebe, di raporê de behsa van nûçeyan nehat kirin û analîza bikaranîna dîtbarî û zimanî ya di nûçeyê de cih negirt.

Di pornografîkirina şîdetê de jî rewşek bi vî rengî tê dîtin, bi gotîneke din di danasîna hûrguliyên şîdeta ku ji aliyê zarok ve tê jiyîn û nişandana cesedên birîndar an mirî bi rengekî ku di warê

têgihîştinê de tevkarîyê li nûçeyan neke. bûyer. 33 nûçe radigihînin ku şîdeta pornografî ya bi vî rengî hatiye tesbîtkirin. Ji ber hincetên dişibin van nûçeyan de biryar hat dayîn ku analîzeke berfireh a van nûçeyan di raporê de cih negire.

Di nûçeyên jêrîn de, bikaranîna zimanekî nûçeyan ku îstismara ku zarok li pişt vegotina nûçeyên dramatîk veşêre vedîşêre. Dramatîkkirin, ku bi gelemperî ji bo kişandina bala xwendevan tê bikar anîn, hêmanên dramatîk ên bûyerê yên ku hestên xwendevan çalak dikin ronî dike, di heman demê de gelek pîvanên destdirêjîyê nayê dîtin. Ev cure dramatîzekirin di 12 nûçeyên ku di çarçoveya lêkolînê de hatine analîzkirin de mijara gotinê ye. “Wehşeta xwînwar! S... ku 17 salî ye û 5 mehî ducanî ye. Gotara bi sernavê “Ew hat qetilkirin” li ser kuştina zaroka 17 salî ya ku bi “daweteke olî” hat zewicandin û ji aliyê zilamê 24 salî yê ku “zewiciye” jê re ducanî bû. Li gorî KENY û Qanûna Sivîl a Tirkiyeyê, tê gotin ku kesên ji 18 salî biçûktir nikarin bên zewicandin û ev kiriyara ku di bin navê zewacê de tê kirin, meşrûkirina îstismara zayendî ye. Ji aliyê din ve di nûçeyê de ku zarok di 17 saliya xwe de hatiye zewicandin û ducanî bûye, bi wesfa “zewaca olî” hat normalîzekirin, navê kujerê “jina wî ya bi zewaca olî” hat binavkirin û wiha hat gotin; îstismara zayendî hat nixumandin. Di nûçeyê de ne li ser îstismarê, li ser kuştina zarokê ji aliyê zilamê ku pê re zewicî bû ye û agahiyên ku zarok li 16 cihan bi kêran hatiye kuştin di binnivîs û nivîsê de 3 çaran tê dubarekirin ku hêmaneke dramatîk lê zêde bike. Ji nûçeyê re. “Wehşeta xwînwar!” Sernav jî bi vî rengî armanc dike ku xwendevan bikişîne ser nûçeyan. Di nûçeyê de nav û paşnavê zarokê bi zelalî hatiye nivîsandin, navê kujer hatiye kodkirin û wêneyê ducaniyê yê zaroka ku weke “keça bêbext” tê binavkirin û zaroka wê li ser medyaya xwe ya civakî parvekirine. hesab, wekî hêmanên dramatîk ên ku dê hestên xwîner aktîv bikin di nav xwe de ne. Ji aliyê din ve pirsgrêkeke din a ku di nûçeyê de derketiye holê ew e ku agahiyên ku li ser îfadeya kujer di bin sernavê “ji ber çavnebarîyê hatiye kuştin” de dibe ku “sedemeke rewa/ sivikker” a kuştinê nîşan bide. Ligel ku di vî warî de têkoşîna ji bo mafên jinan gelek bi rê ve çûye jî, hincetên wekî “namûs”, “hesûdî”, “dînbûn”, “lîstina bi rûmeta xwe” dîsa jî wekî sedemên kuştinê tîn nîşandan. îfadeyên mêran li ber polîs an dadgehê.

Kendisini vuran 8 yaşındaki çocuğun hayati tehlikesi sürüyor

20 Nisan 2021 Salı Saat: 18:36 Gösterimler: 20 Nisan 2021 Salı Saat: 19:02

Evde kimse yokken bulunduğu tabancayla oynayan 8 yaşındaki kızın kendi kendisini vurduğu iddia edilirken hastaneye kaldırılan kızın hayati tehlikesi sürüyor.

Evde bulunduğu tabancayla oynayan 8 yaşındaki çocuğun kendi kendisini vurduğu iddia edildi. Polis olayla ilgili soruşturma başlattı.

Adana'da evde kimse yokken tabancayla oynayan 8 yaşındaki kızın kendi kendini vurduğu öne sürüldü. Hastaneye kaldırılan kız çocuğunun hayati tehlikesi devam ederken, annesi sınırlı kızıletini geçirdi.

Edinilen bilgiye göre, olay Yüreğir ilçesine bağlı Alunclar Mahallesi'nde iki katlı bir evin ikinci katında meydana geldi. İddiaya göre, [redacted] (8), evde kimse yokken tabanca ile oynamaya başladı. Kız çocuğu bir süre sonra tetiğe dokununca kafasından yaralandı. Tabanca sesi duyan anne [redacted] evden eve çıktı. Kızın kanlar içinde gönen annenin feriyadı üzerine yakınlardan da yukan çıkararak yaralı çocuğu Yüreğir Devlet Hastanesine götürüldü. Burada kız çocuğuna ilk müdahale yapıldıktan sonra Adana Şehir Hastanesine sevk edildi. Kız çocuğunun durumunun kritik olduğu öğrenildi.

Adana Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı Cinayet Büro Amirliği ekiple olayla ilgili inceleme başlattı. Polis olaydan sonra kaçırılan tabancayı buldu. Polis olayın gerçekten kaza olup olmadığını belirleyebilmek için çok sayıda kişinin ifadesine başvurdu. Kız çocuğunun annesi ise hastane önünde sınırlı kızıletini geçirip güyaşlarına boğuldu.

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/kandonduran-vahset-17-yasinda-ve-5-aylik-hamile-olan-sezen-olduruldu-6466540>

Binpêkirineke din a ku me di nûçeyên ku me lêkolîn kir de rû bi rû ma, bikaranîna zimanê ku zarok weke berpirsyarê binpêkirina mafên ku jê re rû bi rû maye nişan dide. Em rastî zimanekî nûçeyan hatin ku ji %9ê binpêkirinên mafan bi rêya nûçeyan zarokan sûcdar dike û di %3ê wan de sûcdar an jî berpirsyarên xemsariyê vedîşêre. Di nûçeya bi sernavê "Metirsiya jiyane ya zarokê 8 salî yê ku xwe teqand dewam dike" ya li malpera Haber3ê hatiye weşandin de, tê dîtin ku nav û paşnavê zarokê birîndar û dayika wî bi awayekî zelal hatiye dayîn. Ger zarok sax bimîne, ev nûçe dê bi dehan salan li ser înternetê peyda bibe. Di hin rewşan de, tewra biryara astengkirina gihîştinê jî ne mumkun e ku nûçeyên ku di medyayên dîn de hatine parve kirin an binavkirî bi tevahî ji holê rakin.

<https://www.haber3.com/guncel/3-sayfa/kendisini-vuran-8-yasindaki-cocugun-hayati-tehlikesi-suruyor-haberi-6010826>

Aşkerekirina nasnameya zarokê di nûçeyên bi vî rengî de, li pêşiya mafê zarokê yê jibîrkirinê astengiyek çêdike. Her çendî were hizirkirin ku nûçeyê di dema weşandina xwe de binpêkirineke eşkere ya mafan li dijî zarokan çênekiriye jî, dibe ku di pêşerojê de bibe sedema encamên wek "şermezarkirin", "şermezarkirin", tinazkirin û stûxwarkirina zarokan. . Lê sedema ku me nûçeya jêrîn wek mînak hilbijart ew e ku di zimanê nûçeyê de zarok wek berpirsê gulebarana zarok nişan dide.

Di nûçeyê de ji destpêkê ve bi gotina "kê xwe gulebaran kiriye" berpirsariya gulebaranê dixê ser milê zarok. Di metna nûçeyê de hevoka "Hatibû îdiakirin ku wî xwe teqandiye" heye û tê diyarkirin ku polês lêkolîn dike ka bûyer bi rastî qeza bûye yan na. Lê belê di nûçeyê de ti agahiyek derbarê çeka ku di malê de hatiye dîtin xwediyê kê ye û destûrname heye yan na. Di pêkhateya hevokê de "Polîsan çeka ku piştî bûyerê hat revandin" de jî agahiyên ku çek ji aliyê kê ve hatiye revandin vedîşêre. Ji ber vê yekê mirov dikare bêje ku strukturên hevokê yên di sernivîsê de û fonksiyona nûçeyan ji bo weşartina sûcdar û ferzkirina berpirsariya binpêkirinê li ser zarokan tê bikaranîn. Minaq, di hevokê weke "bi çeka bav/bapî/mamê xwe û hwd hat gulebarankirin" de, li şûna "kê gule berdaye xwe" de, ev binpêkirina mafê jiyane yê zarokê wê

34- https://www.sabancivakfi.org/i/content/4853_2_Cocuk_Evliikleri_ve_Uluslararası%20Sozlesmeler.pdf

35- Me guncav dît ku di vê gotarê de nav û wênayan bigrin da ku nav û wênayan zarok bi eşkerekirina navê zarok neyên binpêkirin.

berpirsariya dê û bavê xwe derxe holê. çek di destê zarokê de hiştin û ji bo zarok tedbirên têrker ên ewlehiyê negirtin.

Di nûçeyê de din de ku xemsariya dê û bavên vedîşêre, zaroka 2 salî ya ji 3 zarokên penaber ên ku di heman nivînê de hatibûn danîn, bû sedema mirina birayê xwe yê 3 mehî di xewê de. Di nûçeyê de jî weke gelek nûçeyên derbarê zarokên Sûriyê de, nav û paşnavê zarokê tam nehate dîrxistin, bi vî awayî mafê zarokê yê jibîrkirinê hat bînpêkirin. Di nûçeyê de gotina “Zarokê ku bû sedema mirina birayê xwe, ji ber ku ji 12 salî biçûktir bû jî, bi qezayê re nehat binçavkirin” hem dibe sedema bînpêkirina pêşnûmeya bêgunehiya zarokê û hem jî pêşdarazkirina zarokê. û eger temenê zarok ji 12 salî zêdetir be jî biryara girtina wî heye yan na. Lê belê bînpêkirina mafan a ji ber nûçeyê pêk tê, tenê bi eşkerekirina nasnameya zarokê û bînpêkirina pêşnûmeya bêgunehiyê re sîncordar namîne. Di vîdeoya di nûçeyê de dîmenê ku bi bikaranîna zarokê 4 salî bû sedema mirina pitika “anîmasyon”ê, bi wêneyê zarokê 2 salî yê ku di nav nivînê xwe de radizê û xewle tê dîtin. zarok şiyar bû û wek cemidî hat nîşandan. Ev mîzansamena ku ji bo hêmaneke dramatîk li nûçeyê zêde bike hatibû amadekirin, bû sedem ku her du zarok rastî bînpêkirina mafan bîn. Di gotarê de xemsariya dêûbav nayê gotin.

<https://www.sabah.com.tr/video/yasam/uyurken-agabeyinin-altinda-kalan-3-aylik-bebegin-feci-olumu-video>.

SABAH TV HABER EKONOMİ SPOR YAŞAM MAGAZİN DİZİLER A HABER

Video / Yaşam / Uyurken ağabeyinin altında kalan 3 aylık bebeğin feci ölümü | Video

Uyurken ağabeyinin altında kalan 3 aylık bebeğin feci ölümü | Video

18.02.2021 | 11:32

Adana'da 3 aylık bebek uyurken aynı yatağı paylaştığı 2 yaşındaki kardeşinin altında kalıp boğularak hayatını kaybetti.

VIDEO DEVAM EDİYOR

Edinilen bilgiye göre, olay, merkez Yüreğir ilçesinde meydana geldi. İddiaya göre, Suriye'deki iç savaştan kaçarak 7 yıl önce Halep'ten Türkiye'ye gelen [REDACTED] ailesi Adana'ya yerleşti. Anne [REDACTED] çocukları 3 aylık Abdülselem, 2 yaşındaki [REDACTED] ve 4 yaşındaki [REDACTED] birlikte yattı. Yer yatağında yan yana yattıkları için gece uyurken [REDACTED] 3 aylık kardeşinin üzerine yattı. Anne, sabah kalktığı anda kardeşinin üzerinde uyuyan [REDACTED] yi kaldırdı. Ancak 3 aylık bebeğinin nefessiz kaldığını fark edince ambulans çağırıldı. Olay yerine gelen ekipler bebeği Adana Şehir Hastanesine kaldırdı. Ancak bebeğinin nefes alamadığı için boğularak hayatını kaybettiği anlaşıldı.

Polis olayla ilgili anne ve babanın ifadesini aldı. Yasa gereği kardeşinin ölümüne kazara da olsa neden olan çocuğun yaşı 12'den küçük olduğu için gözaltına alınmadı. Adli tıp kurumu morguna kaldırılan bebek otopsinin ardından ailesi tarafından toprağa verildi.

<https://www.sabah.com.tr/video/yasam/uyurken-agabeyinin-altinda-kalan-3-aylik-bebegin-feci-olumu-video>

ENCAM

Me armanc kir ku bi vê lêkolîna ku em tê de nûçe û nivîsan dişopînin, bînpêkirina mafan eşkere bikin, yek ji qadên ku herî zêde mafên zarokan tê bînpêkirin, bi rastî û qebûlkirina ku zarok ferdên mafan in. Dema ku me lêkolîna xwe bi dawî kir, me diyar kir ku ev qada çavdêriyê lêkolînek pir berfirehtir hewce dike. Armançeke din a vê lêkolînê jî ew bû ku bê dîtin ka maf û pîvanên ku di PMZ de hatine tertîb kirin çawa di medyayê de têne xuyang kirin û nîrxandin ku Tîrkiye di vê çarçoveyê de heta çî radeyê berpirsiyariyên xwe yê ji Peymannameyê pêk tîne. Di encamê de me diyar kir ku bînpêkirinên ku di nûçe, ziman û axaftinên tînan bikaranîn de ji esasgirtina berjewendiyên zarokan dûr in.

Lêbelê, dewlet di çarçoveya berpirsiyariyên xwe yê erênî de, hewce dike ku tedbîr û mekanîzmayên cûrbecûr saz bike da ku hemî zarok li ser bîngehek wekhev ji mafên di PMZ de sûd werbigirin û şert û mercên ku dibin sedema cudakariyê ji holê rakin. Her wiha pêwîstiya organ û aktorên ragihandinê ji bo amadekirina nûçeyan bi têgihîştin û hişyariya mafên zarokan û zarokatiyê, bi berçavgirtina hêza organ û aktorên ragihandinê di afirandin û guhertina têgihîştina siyasî û civakî de berdeham e.

Parastina bi bandor a zarokan encax bi pêkanîna nêzikatiyeke tevayî di çarçoveya PMZ, Peymana Lanzarote ya Konseya Ewropayê, Peymana Mafên Astengdaran a Neteweyên Yekbûyî û Peymana Stenbolê de pêkan e. Pêwîst e ku dewlet li hember her cure destdirêjî û muameleya xerab bi parastina zarokan li hember her cure îstismara zayendî ya ku di peymanên navneteweyî de hatine destnîşankirin, tedbîrên pêwîst ên qanûnî, îdarî, civakî û perwerdeyî bigirin. Daneyên ku me karibûn di çarçoveya lêkolîna xwe ya çavdêriyê ya sala 2021an de bigihînin, kêmasiya qanûnên pêşlêgirtin, parastin û ceza di şerê li dijî her cûre îstismar û destdirêjîya zayendî ya zarokan de, û nebûna qanûnek berfireh, bi bandor û gihîştî radixe ber çavan. mekanîzmayên li van deveran.

Divê were bibîrxistin ku ev daneyên ku em tenê bi şopandina medyayê dikarin bigihîjin wan, ji daneyên rastîn pir kêmtir in. Lê belê ev dane jî bi tena serê xwe têra xwe dikin ku berpirsiyariya dewletê ya li hemberî van bînpêkirin û sûcan tedbîran bigire. Mekanîzmayên destwerdanê yê bi bandor, girîngiya çalakiyên agahdarkirin, hişyarkirin û hişyarkirinê hem jî bo gel û hem jî ji bo zarokan bi awayekî zelal tê dîtin. Li hemberî van bînpêkirinan pêwîstî bi mueyîdeyên bi bandor û rêzîknameyên qanûnî, pêkanînen wêkî kêmkirina reftara baş û bêcezakirina sûcdaran, têkoşîna li dijî îstismara zayendî û îstismarkirina zarokan her ku diçe girîng e. Dîsa pêşxistina politikayên dewletê yê ji bo pêşgirtina li bînpêkirina mafan, çêkirina bernameyên bi beşdariya zarokan li gorî temen û pêşketina wan, pêwîstiya pêkanîna van tevdiran û xebatên pêşlêgirtinê bi hevkarîya rêxistinên sîvil radixe ber çavan.

Hemû rêzîknameyên navneteweyî yê ku em alîgirê wan in, nîmaza Peymana Mafên Zarokan, Destûr û asta neteweyî kiryar û axaftinên li dijî îşkenceya zarokan, tundi, muameleya xerab û rûmeta mirovan qedexe dike. Bi taybetî, paradîgmaya PMZ ya li ser zarokatiyê xwe di vê perspektîfê de diyar dike ku nêzîkbûna zarokê li raman û pratîkên pêwîst zêde dike. Digel ku prensîb û

pîvanên ku di nav pergala dadweriya taybetî ya zarokan de hatine pêşve xistin berpirsiyariyên dewletan tekez dikin, peyman û rêzikên navneteweyî prensîba herî baş a berjewendîya zarokan tîne bîra xwe. Eşkere ye ku bûyerên şidetê yê li dijî zarokan di nav malbatê de, hem jî li derdorên girtî yê wekî girtîgeh, malên hemşîreyan û li qadên pir berfireh ên wekî dibistan û tenduristiyê dikare pêş bikeve.

Mekanîzmayên ku di derbarê ewlekariya zarokan de her cure tedbîr û tedbîrên pêşgirtin û parastinê di nav xwe de dihevine peywardar e li ser dewletê û li dijî bînpêkirinên mafan ên wekî tundî û muameleya xerab li hemberî pêvajoyên cezakirinê yê bi bandor bimeşîne. zarok. Her wiha rayedarên dewletê li ser bînpêkirinên îşkence û muameleya xerab lêkolînên şopandin û ragihandinê nînin û hebin jî ev lêkolîn bi raya giştî re nayên parvekirin.

Giringiya nêzikbûneke tevayî û berfireh ji mafên zarokan re nêzikatiyeke pir berfireh a taybet bi zaroktiyê re pêwîst dike. Ji ber ku bînpêkirina qadeke maf (bi aliyên wê yê neyînî û erênî) dihêle ku zarok zêdetirî qada maf û azadiyan bînpê bike.

Dewlet, wek girtina tedbîrên pêwîst hem di warê qanûnî û îdarî û civakî de, hem jî girtina mekanîzmayên perwerde û hişyarkirinê li dijî îstîsmara aborî ya zarokan, ne karkirina di karên xeternak de, û karkirina zarokan bi awayekî ku zirarê bide. perwerdehî, tenduristî, bedenî, derûnî, gijani û civakî. Dewleta ku li hemberî her cure îhmal û îstîsmarê ji parastina zarokan berpirsyar e, divê ji bo parastina zarokan bi prensîba bingeîn a nehiştina karkirina zarokan tedbîr û politîkayên bi bandor ava bike.

Dema ku em li sedemên bingeîn ên ku zarok li seranserê cihanê û li welatê me rastî karên xeternak û îstîsmara aborî tînin, xizani derdikeve pêş. Ji ber ku malbat feqîr e û nikare debara jiyana xwe bike an jî têra xwe bike gelek çar zarok dixê nava jiyana kar. Bêkariya ku ji ber xizaniyê çêdibe yek ji sedemên karkirina zarokan e û ji ber sedemên wekî asta perwerdehiya malbatê, nebûna alavên têra xwe yê pişeyî, krîza aborî ya li welêt, dêûbav/nenêrker ne/nikanin bixebitin û bilindbûna rêjeya bêkariyê jî sedemên kar/karkirina zarok in.

Eşkere ye ku gelek faktor hene ku rasterast an nerasterast bandorê li zarokan, li ser maf û pêşketina wan dikin û bi çêkirina qanûn, politîka û bernameyan dibe ku bînpêkirina mafan kêmtir bike. Her wiha divê li ber çavan bê girtin ku dewlet, organ û aktorên çapemeniyê, rêxistinên sîvil ên mafparêz û helbet zarok dikarin bînin cem hev.

PÊVEK 1

Tespîtkirina bînpêkirinên mafên zarokan - forma kodkirinê

1. Dîroka nûçeyan

1. RÊBENDAN
2. REŞEMÎ
3. ADAR
4. AVRÊL
5. GULAN
6. PÛŞPER
7. TÎRMEH
8. GELAWÊJ
9. REZBER
10. KEWÇÊR
11. SERMAWEZ
12. BERFANBAR

2. Navê kanala înternetê ku nûçe lê hatiye weşandin:

3. Sernavê nûçeyê:

4. Naveroka Nûçeyan

5. Ma bi rêya nûçeyan ti maf hatine bînpêkirin?

1. Belê
2. Na

6. Ger bajarê ku di nûçeyê de bûyer lê qewimî hatiye diyar kirin: (eger na, herin pirsra 7.)

.....

7) Di nûçeyê de hejmara zarokên ku ji bînpêkirina mafan bandor bûne tê zanîn?

1. Belê
2. Na (Heke hûn vê vebijarkê bişkînin, biçin pirsra 8.)

8. Di nûçeyê de zayenda zarok/zarokan tê zanîn?

1. Belê
2. Na (Heke we ev vebijêrk îşaret kiribe, biçin pirs 9.)

8. a) Di nûçeyê de hejmara keçên ku ji ber bînpêkirina mafan bandor bûne binivîsin:**8. b) Di nûçeyê de hejmara kurên ku ji bînpêkirina mafan bandor bûne binivîsin:****8. c) Di nûçeyê de hejmara zarokên LGBTI+ yên ku ji bînpêkirina mafan bandor bûne binivîsin:****9. Di nûçeyê de netewbûna zarokê ku ji bînpêkirina mafan bandor bûye tê gotin? (kodkirina pirjimar mimkun e)**

1. 1. Ji Tirkiyê
2. 2. Penaber/penaxwaz/koçber (ger we ev vebijêrk hilbijart bersiva pirs 10 bidin. Heke na, biçin pirs 11)
3. 3. Ne diyar kirin

10. Ger zarok penaber/penaxwaz/koçber be, ji kîjan welatî ye? (Enkodkirina pirjimar mimkun e)

1. Sûrî
2. Iraqî
3. Afganî
4. Îranî
5. Afrîkî
6. Yê din

11. Di nûçeyê de temenê zarokê ku ji bînpêkirina mafan bandor bûye tê gotin? (kodkirina pirjimar mimkun e)

1. 0-24 meh
2. 2-6
3. 7-14
4. 15-18
5. Ne diyar kirin

12. Di bûyera ku mijara wê nûçeyê ye de kîjan maf/mafên zarokan tên binpêkirin? (Enkodkirina pirjimar mimkun e)

1. Mafê jiyane
2. Mafê parastinê li dijî îstismara zayendî
3. Mafê parastinê li hember îşkence, muameleya xerab, tundî û cezayê îdamê
4. Mafê parastinê ji karê xeter û îstismara aborî
5. Mafê Perwerdehiyê
6. Mafê ewlekarî û yekitiya kesane

13. Mijara nûçeyê çi ye? (Enkodkirina pirjimar mimkun e)

- 1) Ji ber xemsariyê mirin
- 2) Birîndarbûn ji ber xemsariyê
- 3) Kuştin
- 4) Destdirêjî/şiddet/birîndarkirina zarokan
- 5) Îşkence û muameleya xerab
- 6) Şîdeta nav malê
- 7) Revandina zarokan
- 8) Mehrûmkirina azadiya zarokê
- 9) Bazirganiya zarokan
- 10) Karkirina zarokan
- 11) Birîndarbûn di encama qezaya kar de
- 12) Mirina di encama qezaya kar de
- 13) Zarokên ku li kolanê dixebitin
- 14) Cudakarî
- 15) Xwekuştin
- 16) Di perwerdehiyê de newekheviya derfetan
- 17) Perwerdehiya bi zimanê dayikê

- 18) Destdirêjîya zayendî
- 19) Destavêtin
- 20) Zewacên zû û bi darê zorê
- 21) Yên din (binav bikin)

14. Kesê binpêkirina mafan ku mijara wê nûçeyê ye hatiye diyarkirin?

- 1. erê
- 2. na (eger we ev vebijark îşaret kir, biçe pirsra 16)

15. Bûyera ku mijara wê nûçeyê ye kiryar kî ye? (kodkirina pirjimar mimkun e)

- 3. 1. Zarok / Heval
- 4. 2. Dêûbav (malbata xwedîker jî tê de)
- 5. 3. Kesê ku dêûbav pê re girêdayî ye (hevkar, heval, xizmet, cîran)
- 6. 4. Siyasetmedar (Bûyera cudakariya axaftina nefretê)
- 7. 5. Hêzên ewlehiyê (polîs, leşker, cerdevan, asayîşa taybet, cerdevan)
- 8. 6. Rayedarên giştî (hemû yekeyên sazî yên hikûmeta navendî)
- 9. 7. Desthilatdarên xwecihî (şaredarî û saziyên girêdayî di asta siyasetê de)
- 10. 8. Mamoste
- 11. 9. Karmendê olî
- 12. 10. Ajokarên Wesayîtê
- 13. 11. Kardêr
- 14. 12. Nêrîner (kesê ku ji aliyê malbatê ve tê lînêrîn)
- 15. 13. Polîs
- 16. 14. Rêveberên dibistanê
- 17. 15. Karmendên Mala Hemşîreyan (karbidestên li malên lînêrîna zarokan)
- 18. 16. Karmendên girtîgehê (cerdevan û rêvebir)
- 19. 17. Karmendê tenduristiyê (doktor, hemşîre, hemşîre, hwd.)
- 20. 18. Qanûn (ji bo rewşa ku binpêkirin rasterast ji hêla qanûnê ve hatî çêkirin, lê vê yekê bifikirin, biryar ya we ye)
- 21. 19. Yên din : Nameya we .....

16. Navnîşana lînk kanala înternetê ya ku nûçe lê hatiye weşandin

17. Di nûçeyê de bînpêkirina mafên zarokan li ku ye? (kodkirina pirjimar mimkun e)

1. Sernivîsa nûçeyan
2. Spot (bin-sernav)
3. Nivîsara nûçeyê
4. Dîmenî (wêne-vîdyo)
5. Wêne (vîdyo) sernivîs

18. Nûçe kîjan mafê zarokan bînpê dîke? (kodkirina pirjimar mimkun e)

1. Bêyî bîryara dadwerî ya dawîn sûcdar nîşan dide.
2. Di gotarê de bi bikaranîna nav, paşnav an jî herduyan, nasnameya zarok derdixe holê/nepeniya zarokê bînpê dîke.
3. Di nûçeyê de cihê ku zarok lê dimîne, navê xizmên wî û hwd. Nasnameya zarokê radixe ber çavan/nepeniya zarokê bi eşkere an jî nepenî tevî hêmanan dîke.
4. Di gotarê de bi bikaranîna wêneyê zarok -bi awayekî naskirî-, nasnameya zarokê derdixe holê/nepeniya zarokê bînpê dîke.
5. Zarok jî bînpêkirina mafên ku ji aliyê zarokê ve hatine kirin berpirsiyar dibîne (Sedem û hincetên bînpêkirinê dide)

(Çirokek heye ku mexdûrê çapemeniyê sûcdar dîke, tîne ziman ku para mexdûr di bûyerê/bînpêkirina mafan de heye, bi vî awayî hewl dide ku sedemek sivikker ji sûcdar re çêbike, û feraseta ku "ew neçûye wir." di wê saetê de, wî cil û bergên wisa li xwe nekiribû, wisa tevnegeriyabû.)

6. Ew bi hûrgulî ravekirina şidetê/tundiya ku zarok jiyaye pornografîk dîke (Pornografîkirina şidetê:

(Dema ku çapemenî bûyerên wekî şer, kuştin, komkujî, qeza û hwd vedibêje, ji bo ku bala xwendevan bikişîne dîmenên tundûtûjîyê radixe ber çavan, û hûrguliyên çawaniya tundûtûjîyê di nav xwe de dihewîne, her çend ew tevkariyê li xwendevanan nake. têgihîştina rastiyê.)

7. Ew îstîsmara zayendî ya zarokan bi berfirehî rave dîke pornografîk dîke

(Pornografîkirina îstîsmarê: Çapemenî hûrguliyên ku ji têgihîştina heqîqetê ji hêla xwîner ve nabin alîkar, di heman demê de bûyerên şideta zayendî, destavêtin, îstîsmarê radigihîne da ku bala xwîner bikişîne an jî kêfa xwîner çêbike)

8. Zimanekî ku sûcdar diparêze/veşêre an jî sûcê vedîşêre bikar tîne û bînpêkirina mafan paşguh dike.
(Tevî ku eşkere ye ku sûcdarê rast an potansiyel kî ye ku bînpêkirina mafan e, lê bi zimanekî nûçeyan ku sûcdar vedîşêre û diparêze, înkâr dike ku sûc heye, sûc vedîşêre û jî kesekî din re tayîn dike. mînak, bînpêkirina mafên ku zarokê karker di qezaya kar de rû daye, jî ber xemsariya wî derdikeve holê, nebêje qezaya kar bûye an jî nebêje ku ew di encama xemsariya kardêr de ye, an jî dayikê wekî yekane berpîrsê îstîsmara ku jî aliyê zarokê ve hatiye jiyîn, sûcdarê rast veşêre, sûcdar)
9. Li şûna ku zarok bînpêkirina mafan nas bike, sedemên avahî û aqahiyên paşerojê yê li pişt bînpêkirinê eşkere bike, zimanekî ku bûyerê zêde dramatîze dike û qalibê xwe dike bi kar tîne.
10. Ew pesnê sûcê dide
11. Armanckirina zarokê
12. Zarok zaroktiyê weke hêmaneke heqaretê bi kar tîne
13. Her çendî tevkarîyê li nûçeyê neke jî, bi diyarkirina nasnameya olî, zayendî, etnîkî û aîdiyeta zarokê, dibe sedem ku xwendevan di navbera bînpêkirina mafên zarokan û vê nasnameya ku rasterast bi bûyerê di nûçeyê de hat ragihandin.
14. Ji ber nasnameya wî ya olî, zayendî, etnîkî yan jî mensûbê zarokê cudakariyê dike û gotinên nefretê li dijî zarok bikar tîne.
15. Serpêhatiya zarokê biçûk dike

PÊVÊK 2 NİMİKÊN NÛÇEYAN

- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/sulama-kanalina-dusen-cocuk-yasamani-yitirdi-41836060>
- <https://www.karar.com/sehir-haberleri/serinlemek-icin-havuz-giren-cocuklar-boguldu-1622858>
- <https://www.internethaber.com/trabzonda-feci-olay-terastan-dusen-gorme-engelli-9-yasindaki-cocuk-hayatini-kaybetti-2192477h.htm>
- <https://www.birgun.net/haber/bekcilerin-darp-ettigi-gencilere-su-bile-vermemisler-345795>
- <https://www.gazeteduvar.com.tr/batmanda-polis-ve-bekciler-bir-cocugu-darp-etti-haber-1522326>
- <https://www.karar.com/sehir-haberleri/serinlemek-icin-havuz-giren-cocuklar-boguldu-1622858>
- <https://www.karar.com/yasam/dogal-gazi-odeyemedikleri-icin-elektrikli-soba-kullanmislar-1643075>
- <https://beyazgazete.com/haber/2021/4/21/adana-da-tabancayla-basindan-vurulan-cocuk-yasamini-yitirdi-6062966.html>
- <https://www.birgun.net/haber/adana-da-sokakta-oyarken-silahla-vurulan-iki-cocuk-agir-yaralandi-356945>
- <https://www.yenisafak.com/gundem/adanada-maganda-kursunu-ensesinden-cikti-minik-vildan-felc-kaldi-3637411>
- <https://beyazgazete.com/haber/2021/4/21/adana-da-tabancayla-basindan-vurulan-cocuk-yasamini-yitirdi-6062966.html>
- <https://www.birgun.net/haber/adana-da-sokakta-oyarken-silahla-vurulan-iki-cocuk-agir-yaralandi-356945>
- <https://www.yenisafak.com/gundem/adanada-maganda-kursunu-ensesinden-cikti-minik-vildan-felc-kaldi-3637411>
- <https://t24.com.tr/haber/meb-raporu-suriyeli-cocuklarin-yuzde-35-i-okula-gidemiyor-1024611>
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/avcilar-da-balkon-faciya-1-yasindaki-lina-duserek-oldu-6540130>
- <https://www.haberturk.com/sanliurfada-posette-curumus-bebek-cesedi-bulundu-3058258>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuk-evleri-koordinasyon-merkezinde-istismar-iddiasina-3-gozalti-41885267>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-suriyeli-cocuklari-dilendirenlere-operasyon-yapildi-21-cocuk-kurtarildi-41725411>

PÊVEK 3: NÛÇE NÛÇE

NAVÊ ROJNAMEYÊ	DÎREK	NAVEROK	LÎNK
NAVÊ ROJNAMEYÊ	DÎREK	NAVEROK	LÎNK
KARAR GEZETESÎ	PÛŞPER 2021	Li Osmaniyeya ku aîdî Midûriyeta Daristanan bû, ji 3 zarokên ku ji bo vemirandina agir ketin hewzê 2 kes xeniqîn.	https://www.karar.com/sehir-haberleri/serinlemek-icin-havuzagiren-cocuklar-boguldu-1622858
BEYAZ GAZETE	NÎSAN 2021	'Adana'da Tabancayla BaşındanVurulan ÇocukYaşamını Yitirdi', "Adana'da sokakta oynarken silahla vurulan iki çocuk ağır yaralandı ", "Adana'da mağanda kurşunu ensesinden çıktı: Minik V. felç kaldı"	https://beyazgazete.com/haber/2021/4/21/adana-da-tabancayla-basindan-vurulan-cocuk-yasamini-yitirdi-6062966.html
Z	BERFANBAR 2021	Li Esenyurtê xizanî ji mala ku 4 zarokên Sûriyeyî lê mirin derket. Derket holê ku malbatê ji ber ku nikarin fatureya gaza xwezayî bidin sobeya ceyranê bi kar anîne û ji ber vê yekê şewat derketiye.	https://www.karar.com/yasam/dogal-gazi-odeyemedikleri-icin-elektrikli-soba-kullanmislar-1643075
HABERTÛRK	MAYIS 2021	Şanlıurfada bir evde, yaklaşık 2 ay önce öldüğü tahmin edilen, poşet içinde çürümüş bebek cesedi bulundu.	https://www.haberturk.com/sanliurfada-posette-curumus-bebek-cesedi-bulundu-3058258
BEYAZ GAZETE	AVRÊL 2021	"Li Edeneyê zarokê ku li Edeneyê bi çekê li serê xwe gulebaran kir jiyana xwe ji dest da", "Li Edeneyê 2 zarokên ku li kuçeyê hatin gulebarankirin dema li kolanê dilistin bi giranî birîndar bûn", "Li Edeneyê guleyek ji stûyê wî derket. Biçûk V. felc ma"	https://beyazgazete.com/haber/2021/4/21/adana-da-tabancayla-basindan-vurulan-cocuk-yasamini-yitirdi-6062966.html
BEYAZ GAZETE	ŞUBAT 2021	Faali koruyan haber örneği : Kahramanmaraş'ta bir inşaatın 9. katından düşen 16 yaşındaki çocuk hayatını kaybetti.	https://beyazgazete.com/haber/2021/2/27/insaatin-9-uncu-katindan-dusen-isci-hayatini-kaybetti-5983442.html
DERİK SESİ GAZETESÎ	REŞEMÎ 2021	Xwendekarên gundê ku dibistan lê tune bû, hem ji perwerdeya dûr û hem jî ji perwerdeya rû bi rû dûr man.	http://deriksesigazetesi.com/haber/okulu_olmayan_mezranin_ogrencileri_uzaktan_egitime_de_yuz_yuze_egitime_de_uzak_kaldi-4779.html

NAVÊ ROJNAMEYÊ	DÎREK	NAVEROK	LÎNK
HÜRRİYET GAZETESİ	EYLÜL 2021	Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde istismar iddiasına 3 gözaltı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuk-evleri-koordinasyon-merkezinde-istismar-iddiasina-3-gozalti-41885267
HÜRRİYET GAZETESİ	GULAN 2021	Li Şanlıurfayê di malekê de cesedê pitikek ku tê texminkirin 2 meh berê miriye di çente de hat dîtin.	https://www.haberturk.com/sanliurfada-posette-curumus-bebek-cesedi-bulundu-3058258
MİLLİYET GAZETESİ	PÜŞPER	Li Avcılarê felaketa balkonê! L ê 1 salî ket û mir	https://www.milliyet.com.tr/gundem/avcilarda-balkon-faciiasi-1-yasindaki-lina-duserek-odu-6540130
BEYAZ GAZETE	REŞEMÎ 2021	Mînaka nûçeya ku çalakvanan diparêze: Li Kahramanmaraşê xortekî 16 salî ji qata 9emîn a înaetekê ket û mir.	https://beyazgazete.com/haber/2021/2/27/insaatin-9-uncu-katindan-dusen-isci-hayatini-kaybetti-5983442.html
HÜRRİYET GAZETESİ	OCAK 2021	Suriye'den kaçak yollarla getirdikleri çocukları İstanbul'da dilendirdikleri belirlenen şüpheliler gözaltına alınırken 21 çocuk kurtarıldı. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-suriyeli-cocuklari-dilendirenlere-operasyon-yapildi-21-cocuk-kurtarildi-41725411	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-suriyeli-cocuklari-dilendirenlere-operasyon-yapildi-21-cocuk-kurtarildi-41725411
BEYAZ GAZETE	PÜŞPER 2021	Mînaka nûçeyên ku çalak diparêze Zarokê 8 salî ji ber ku lingên xwe di maşîna hoyê de girt birîndar bû	https://beyazgazete.com/haber/2021/6/12/capa-makinesine-ayagini-kaptiran-8-yasindaki-cocuk-yaralandi-6093116.html
HÜRRİYET GAZETESİ	REZBER 2021	Li Navenda Koordinasyona Malên Zarokan bi îdfaya îstismarê 3 hatin binçavkirin	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuk-evleri-koordinasyon-merkezinde-istismar-iddiasina-3-gozalti-41885267
CUMHURİYET GAZETESİ	SERMAWEZ 2021	Li gorî rapora TÎHEKê ya li Girtîgeha Jinan a Sincanê, zaroka 5 salî ya li cem dayîka xwe ya girtî dimine rastî îstismara zayendî hatiye.	https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/sincan-kadin-cezaevinde-cocuga-istismar-1888088
GAZETE DUVAR	KASIM 2021	Zarokê karker ê 13 salî yê Sûriyeyî U. K ku li Mêrsînê di makîneya pakkirina citrûsê de hatibû girtin jiyana xwe ji dest da.	https://www.gazeteduvar.com.tr/paketleme-makinesine-kapilan-13-yasindaki-cocuk-isci-odu-haber-1542116

NAVÊ ROJNAMEYÊ	DÎREK	NAVEROK	LÎNK
GAZETE DUVAR	GULAN 2021	Li Êlihê polîs û gardiyanan zarokê 15 salî li erdê dan û bi deqeyan lê xistin. Hat îdiakirin ku polêsan heqaret li xwepêşanderan kirine û gule berdane hewayê.	https://www.gazeteduvar.com.tr/batmanda-polis-ve-bekciler-bir-cocugu-darp-etti-haber-1522326
HÜRRİYET	RÊBENDAN 2021	Gumanbarên ku ji bo zarokên ku bi qaçaxî ji Sûriyeyê anîne Stenbolê parsekiyê dikin hatin binçavkirin, 21 zarok jî hatin rizgarkirin.	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-suriyeli-cocuklari-dilendirenlere-operasyon-yapildi-21-cocuk-kurtarildi-41725411

**RAPORA ÇAVDÊRIYÊ YA
BINPÊKIRINA MAFÊN
ZAROKAN A MEDYAYA
ÎNTERNETÊ YA
SALA 2021'AN**

www.giyav.org.tr

Taxa Hûzûrevlerî Kuçeya 53 No:8 Peyas/Amed
t: (0412) 223 00 90 e: g.vakfi@gmail.com w: gocvakfi@gmail.com